

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Факультет економіки моря

Кафедра фінансів

«Допущений до захисту»
Завідувач кафедри фінансів
_____ Георгій РОГОВ
« ____ » _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Виконав студент 444 групи
_____ Міхов Ф.В.
(підпис) (П.І.Б.)

Керівник роботи
К.е.н., професор
(посада, науковий ступень, вчене звання)

_____ Карась П.М.
(підпис) (П.І.Б.)

Миколаїв 2024 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Факультет економіки моря

Кафедра фінансів

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

доцент, к.е.н. Пащенко О.В.

(підпис)

« » 2024 p.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Студенту Міхову Федіру Васильовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Керівник роботи к.е.н., професор Карась П.М.

Затверджені наказом ректора № 250-уч від “18” березня 2024 р.

2. Термін подачі роботи

3. Вихідні дані до роботи нормативно-законодавча база, фінансова звітність підприємства, статут підприємства, науково-методична література, монографії, періодичні видання, інтернет ресурси

4. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів)

Теоретичні засади фінансових результатів діяльності підприємства.

Аналіз фінансових результатів ТДВ «Бриг». Напрями поліпшення фінансових результатів діяльності ТДВ «Бриг». Охорона праці.

5. Перелік презентаційних матеріалів. Роль прибутку підприємства в ринковій економіці. Методичні основи аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Аналіз складу, рівня, динаміки і структури доходів ТДВ «Бриг». Формування та аналіз прибутку від реалізації продукції. Умови максимізації прибутку та рентабельності ТДВ «Бриг». Стратегія управління прибутком і рентабельністю ТДВ «Бриг»

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
IV	Мозговий А.М.		

7.Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Но мер	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення керівника роботи та узгодження теми	05.02.-09.02.24	
2	Складання змісту та узгодження з керівником	12.02.-23.02.24	
3	Вивчення літературних джерел	12.02.-23.02.24	
4	Збір та систематизація інформації за темою роботи	26.02.-10.03.24	
5	Розробка теоретичного розділу	11.03.-25.03.24	
6	Розробка аналітичного розділу	01.04.-30.04.24	
7	Розробка проектного розділу	08.04.-26.05.24	
8	Розробка спеціального розділу	01.04.-26.05.24	
9	Розробка вступу, висновків, списку джерел	28.05.-04.06.24	
10	Розробка презентації та доповіді	06.06.-09.06.24	

Студент

(підпис)

Міхов Ф.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Карась П.М.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1 Сутність та значення фінансової діяльності підприємства в сучасних умовах.....	6
1.2 Інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.....	14
1.3 Система показників, що використовуються при аналізі фінансових результатів діяльності підприємства.....	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТДВ «БРИГ».....	24
2.1 Загальна характеристика підприємства ТДВ «Бриг».....	24
2.2 Аналіз динаміки та структури показників, які характеризують фінансові результати діяльності підприємства.....	27
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТДВ «БРИГ».....	34
3.1 Резерви та умови максимізації прибутку та рентабельності підприємства.....	34
3.2 Формування стратегії управління прибутком та рентабельністю ТДВ «Бриг».....	39
3.3 Удосконалення політики управління оборотними активами підприємства.....	42
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ.....	50
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	63
ДОДАТКИ.....	67

ВСТУП

Розвиток ринкових відносин підвищує відповідальність і самостійність суб'єктів господарювання щодо підготовки та прийнятті управлінських рішень для визначення перспектив свого розвитку. Ефективність цих рішень багато в чому залежить від об'єктивності, своєчасності та всебічності оцінювання результатів фінансової діяльності підприємства. Функціонуючи в ринковій економіці як суб'єкт підприємницької діяльності, кожне підприємство має забезпечувати такий стан своїх фінансових ресурсів, за якого воно стабільно зберігало б здатність безперебійно виконувати свої фінансові зобов'язання перед своїми діловими партнерами, державою, власниками, найманими працівниками.

Тому дослідження фінансових результатів діяльності підприємства має велике значення, оскільки вони характеризують багато аспектів його господарювання: ступінь використання основних засобів, трудових, матеріальних і грошових ресурсів; рівень продуктивності праці; собівартість виготовленої продукції; якість, ціни й обсяг реалізації продукції та інші [1].

Актуальність теми кваліфікаційної роботи полягає в тому, в умовах ринкової економіки обґрунтованість та дієвість управлінських рішень значною мірою залежить від результатів фінансової діяльності підприємства, оцінки його фінансового стану. Значна кількість підприємств в Україні має незадовільну структуру капіталу та відчуває нестачу фінансових ресурсів для забезпечення свого функціонування. За своєчасної розробки та впровадження заходів, спрямованих на поліпшення фінансових результатів діяльності в довгостроковому періоді, такі суб'єкти господарювання можуть збільшити свій майновий потенціал, відновити платоспроможність та прибутковість. Попередження розвитку негативних кризових явищ на підприємстві є можливим тільки за систематичного забезпечення управлінського персоналу інформацією про поточний рівень фінансової стійкості та здатність підприємства до подальшого розвитку.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є аналіз фінансових результатів діяльності підприємства та визначення рекомендацій щодо їх поліпшення.

Відповідно до поставленої мети, у випускній кваліфікаційній роботі вирішуються наступні завдання:

- визначити сутність та роль фінансової діяльності підприємства;
- дослідити інформаційне забезпечення та систему показників аналізу результатів фінансової діяльності підприємства;
- здійснити аналіз фінансових результатів діяльності досліджуваного підприємства;
- визначити напрямки поліпшення фінансових результатів діяльності досліджуваного підприємства.

Об'єктом дослідження є процеси фінансових результатів діяльності підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні питання аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.

Теоретико-методологічною базою випускної роботи є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених із питань аналізування фінансових результатів діяльності підприємства. Також у роботі використано низку наукових методів, серед яких: метод логічного узагальнення; системний і комплексний підходи; аналізу і синтезу, економічного і статистичного аналізу; аналогії і порівняння; факторного аналізу та інші, які сприяли досягненню поставлених у випускній роботі завдань.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є нормативно-правові і законодавчі акти України, спеціальна фахова література, періодичні видання щодо означеної проблеми, фінансова звітність підприємства.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст роботи - 52 стор., 8 - таблиць, 8 – рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність та значення фінансової діяльності підприємства в сучасних умовах

Важливе місце у структурі фінансових відносин суспільства займають фінанси підприємств, які функціонують у сфері суспільного виробництва, де створюється валовий внутрішній продукт, матеріальні та нематеріальні блага. Саме тому рівень та стан фінансів підприємств є впливовим фактором задоволення суспільних потреб, фінансового зміцнення країни.

Фінансам підприємств, як і фінансам у цілому, властиві певні загальні та специфічні ознаки. Загальною ознакою фінансів підприємств є те, що вони виражають сукупність економічних (грошових) відносин, пов'язаних із розподілом вартості валового внутрішнього продукту. Специфічні ознаки фінансів підприємств виражають грошові відносини, що залежать від первинного розподілу вартості валового внутрішнього продукту, формування та використання грошових доходів і децентралізованих фондів [2].

Слід відзначити, що фінанси підприємств безпосередньо пов'язані з рухом грошових коштів, що спричинило ототожнення поняття «фінанси підприємств» з «грошовими коштами», наявними фінансовими ресурсами. Проте, самі кошти чи фінансові ресурси не розкривають поняття «фінанси», якщо не з'ясувати суті економічної природи останніх. Такими суттєвими загальними властивостями, які лежать в основі фінансів, є закономірності відтворювального процесу та грошові відносини, що виникають між учасниками суспільного виробництва на всіх стадіях процесу відтворення, господарювання, у всіх сферах діяльності. Однак не всі грошові відносини належать до фінансових. Грошові відносини перетворюються на фінансові, коли рух грошових коштів стає відносно самостійним [31]. Саме це спостерігається в процесі формування, розподілу, використання грошових щодо цільового призначенням у формі фінансових ресурсів.

В економічній літературі [2,3,4,5,31,36,37] досить широко представлено складові фінансових відносин, які характеризують фінанси, серед яких:

- пов'язані з формуванням статутного фонду суб'єктів господарювання;
- пов'язані з утворенням та розподілом грошових доходів: виручки, валового та чистого доходу, прибутку, грошових фондів підприємств;
- що виникають у підприємств з державою з приводу податкових та інших платежів у бюджет та цільові фонди, одержання субсидій;
- які виникають між суб'єктами господарювання у зв'язку з інвестуванням у цінні папери та одержанням на них доходів здійсненням пайових внесків та участю в розподілі прибутку від спільної діяльності,
- які формуються в підприємств з банками, страховими компаніями у зв'язку з одержанням та погашенням кредитів, сплатою відсотків за кредит та інші види послуг, одержанням відсотків за розміщення та зберігання коштів, а також у зв'язку зі страховими платежами та відшкодуваннями за різними видами страхування;
- які формуються у зв'язку з внутрішньовиробничим розподілом доходів.

Отже, об'єктом фінансів підприємств є економічні відносини, пов'язані з рухом коштів, формуванням та використанням грошових фондів. Суб'єктами таких відносин можуть бути підприємства та організації, банківські установи та страхові компанії, позабюджетні фонди, інвестиційні фонди, аудиторські організації, інші суб'єкти господарювання, які є юридичними особами. У процесі відтворення (виробництво, розподіл, обмін та споживання) відбувається розподіл вартості валового внутрішнього продукту за цільовим призначенням, а також розподіл його між державою та суб'єктами господарювання, кожен з яких одержує свою частку виробленого продукту в грошовій формі. Таким чином, гроші створюють умови для існування фінансів як самостійної сфери грошових відносин, як системи виробничих відносин.

У процесі відтворення фінанси підприємств як економічна категорія, проявляються та виражають свою суть, свою внутрішню властивість через такі функції:

- формування фінансових ресурсів у процесі виробничо-господарської діяльності;
- розподіл та використання фінансових ресурсів для забезпечення операційної виробничої та інвестиційної діяльності, для виконання своїх фінансових зобов'язань перед бюджетом, банками, господарюючими суб'єктами;
- контроль за формуванням та використанням фінансових ресурсів у процесі відтворення.

Формування фінансових ресурсів на підприємствах відбувається під час формування статутного фонду, а також у процесі розподілу грошових надходжень у результаті повернення авансованих коштів у основні та оборотні фонди, використання доходів на формування резервного фонду, фонду споживання і фонду накопичення [31]. Формування та використання фінансових ресурсів на підприємствах – це процес утворення грошових фондів для фінансового забезпечення операційної та інвестиційної діяльності, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання. Рух грошових потоків кількісно відображає всі стадії процесу відтворення через формування, розподіл та використання грошових доходів, цільових фондів. Відтак фінанси є безвідмовним індикатором виникнення вартісних диспропорцій: дефіциту грошових коштів, неплатежів, нецільового використання коштів, збитків та інших негативних явищ у процесі фінансово-господарської діяльності підприємств. Тобто фінансам властива потенційна можливість контролювати фінансово-господарську діяльність підприємств. Завдання фінансових служб підприємств полягає в як найповнішому використанні цих властивостей фінансів для організації дійового фінансового контролю. Контроль за формуванням та використанням фінансових ресурсів впливає з притаманної

фінансам здатності об'єктивно відображати кількісні й вартісні пропорції виробництва та реалізації продукції, робіт, послуг [1]. Зокрема, напрямки та використання фінансових ресурсів пов'язані з виконанням зобов'язань підприємств перед фінансово-кредитною системою та суб'єктами господарювання. Грошовий контроль взаємовідносин між підприємствами та організаціями в процесі оплати поставлених товарів, наданих послуг дає змогу негайно встановити, чи дотримано умови господарських угод.

Фінанси є суттєвим складовим елементом системи управління економікою. Без фінансів неможливо забезпечити кругообіг виробничих фондів на розширеній основі, запроваджувати науково-технічні досягнення, стимулювати інвестиційну діяльність, регулювати структурну перебудову економіки. Являючись результативним показником фінансової діяльності підприємства, прибуток має важливе значення для його ефективного господарювання, фінансового забезпечення розвитку, для задоволення соціальних потреб (рис.1.1).

Рис. 1.1. Роль прибутку підприємства в ринковій економіці

Обов'язковими передумовами ефективного функціонування фінансів підприємств є:

- різноманітність форм власності;
- свобода підприємництва та самостійність у прийнятті рішень;
- вільне ринкове ціноутворення та конкуренція;
- самофінансування підприємництва;
- правове забезпечення правил економічної поведінки всіх суб'єктів підприємницької діяльності;
- обмеження і регламентація державного втручання в діяльність підприємств.

Досліджуючи в економічній літературі зміст поняття «фінансова діяльність підприємства», слід вказати, що фінансова діяльність відображає систему використання різних форм і методів для фінансового забезпечення функціонування підприємств та досягнення ними поставлених цілей [1,3,5,6]. Така практична фінансова робота забезпечує життєдіяльність підприємства, сприяє поліпшенню результатів господарювання. Фінансову діяльність підприємства спрямовано на вирішення таких основних завдань:

- 1) фінансове забезпечення поточної виробничо-господарської діяльності;
- 2) пошук резервів збільшення доходів, прибутку, підвищення рентабельності та доходності;
- 3) виконання фінансових зобов'язань перед різними суб'єктами господарювання, бюджетом;
- 4) мобілізація необхідних фінансових ресурсів для фінансування виробничого й соціального розвитку, збільшення власного капіталу;
- 5) контроль за ефективним використанням фінансових ресурсів.

Фінансова робота підприємства здійснюється за такими основними напрямками: фінансове прогнозування та планування; аналіз та контроль виробничо-господарської діяльності; оперативна, поточна фінансово-економічна робота.

Варто відзначити, що метою складання фінансового плану є визначення фінансових ресурсів, капіталу та резервів на підставі прогнозування величини фінансових показників: власних оборотних коштів, амортизаційних відрахувань, прибутку, суми податків. Планування виручки є необхідним для розробки плану прибутку від реалізації продукції, визначення суми планових платежів у бюджет. Від обґрунтування та правильності розрахунку виручки великою мірою залежить також реальність основного джерела надходження коштів та розмір запланованого прибутку. Отже, фінансове прогнозування та планування виступає однією з найважливіших елементів фінансової роботи підприємства

Функція аналізу та контролю фінансової діяльності підприємства відображає діагноз його фінансового стану, що уможливорює визначення недоліків, виявлення та мобілізацію внутрішньогосподарських резервів, збільшення доходів та зменшення витрат виробництва, підвищення рентабельності, поліпшення результатів фінансово-економічної та господарської діяльності підприємства [13].

Така отримана в результаті аналізу інформація може використовуватися в процесі фінансового планування та прогнозування. Підприємство має опрацювати таку систему показників, з допомогою якої воно змогло б із достатньою точністю визначити поточний стан та стратегічні можливості для розвитку підприємства.

Поточна та оперативна фінансова робота суб'єкта господарювання спрямовується на практичне втілення фінансового забезпечення підприємницької діяльності, постійне підтримування платоспроможності на необхідному рівні. Здійснення поточної оперативної фінансової роботи на підприємстві складно переоцінити та може включати низку напрямів:

- постійна робота зі споживачами стосовно розрахунків за реалізовану продукцію, роботи, послуги;
- своєчасні розрахунки за поставлені товарно-матеріальні цінності та послуги з постачальниками;

- забезпечення своєчасної сплати податків, інших обов'язкових платежів у бюджет та цільові фонди;
- своєчасне здійснення розрахунків по заробітній платі;
- своєчасне погашення банківських кредитів та сплата відсотків;
- проведення платежів за фінансовими зобов'язаннями та операціями.

Як правило, на підприємстві фінансова робота організовується окремим самотійним структурним підрозділом – фінансовим відділом, керівник якого безпосередньо підпорядкований керівникові підприємства, відповідає за результати фінансового стану підприємства, також представляє інтереси підприємства у кредитних, фінансових та інших органах. На деяких невеликих підприємствах, де немає самотійного фінансового підрозділу, така робота забезпечується фінансовий сектором, який може бути в складі бухгалтерії або іншого підрозділу, керівник якого відповідає і за фінансову діяльність підприємства [31].

Варто відзначити, що робота фінансової служби підприємства передбачає багато функцій, основними з яких є:

- здійснює необхідні розрахунки і на їх основі вносить обґрунтовані пропозиції керівництву підприємства щодо розподілу наявних фінансових ресурсів між виробничими структурними підрозділами, функціональними службами;
- здійснює розробку поточних, оперативних фінансових планів, що являється основою визначення резервів збільшення прибутку, надходження фінансових ресурсів для забезпечення потреб підприємства у фінансуванні виробництва, капітальних вкладень, соціальних потреб;
- здійснює контрольні функції за виконанням показників фінансового плану підприємства, перевіряє використання непродуктивних витрат виробництва;
- організовує оперативний контроль за надходженням грошових коштів підприємству від реалізації продукції та надання послуг, за своєчасними

здійсненнями розрахунків з покупцями продукції, постачальниками сировини і матеріалів;

- участь у здійсненні комплексного аналізу виробничо-господарської та фінансово-економічної діяльності підприємства, що дозволяє визначити причини невиконання планів і завдань з виробництва продукції та одержання прибутку, виявити причини непродуктивних витрат, які зумовили збитки і зниження рентабельної діяльності підприємства, тощо.

Контроль за витрачанням фінансових ресурсів може бути ефективним, якщо він охоплює усі ланки фінансової діяльності підприємства: формування затрат на виробництво, надходження виручки від реалізації, використання грошових нагромаджень, формування й витрачання коштів на створення основних та оборотних засобів. Причому цей контроль має бути безперервним і доповнюватися комплексним аналізом фінансового стану підприємства [2]. Такий великий обсяг повсякденної роботи, який виконує апарат фінансової служби підприємства, вимагає залучення великого масиву інформації – планово-виробничої, бухгалтерської, платіжно-розрахункової, договірно-правової, маркетингової. В нинішніх умовах подальше вдосконалення фінансової роботи й поглиблення на цій основі контролю за раціональним використанням фінансових ресурсів відбувається на базі впровадження інформаційних технологій, що сприяє різкому скороченню обсягу технічної роботи, підвищення оперативності, точності та якості управлінських рішень щодо фінансово-економічної діяльності.

Важливою є роль фінансів підприємств у забезпеченні збалансованості в економіці країни матеріальних та грошових фондів, при значеннях для споживання та нагромадження. Забезпечення такої збалансованості великою мірою впливає на стабільність національної валюти, грошового обігу, стану розрахунково-платіжної дисципліни в народному господарстві. Фінанси, беручи участь у вартісному розподілі створеного внутрішнього валового продукту, забезпечуючи формування та використання доходів і грошових фондів, безпосередньо пов'язані з іншими економічними категоріями та

інструментами господарського механізму: комерційним розрахунком, ціною, кредитом. Саме тому фінанси підприємств можуть бути важливим інструментом економічного стимулювання, контролю за станом економіки країни та управління нею.

1.2 Інформаційне забезпечення аналізу фінансової діяльності підприємства

Основними інформаційними джерелами для аналізу та оцінювання результатів фінансової діяльності підприємства є: показники фінансової звітності підприємства; показники статистичної звітності підприємства; дані поточного бухгалтерського обліку. При цьому усі показники бухгалтерського балансу та звітності взаємозв'язані один з одним, їх цінність для своєчасної та якісної оцінки фінансової діяльності та фінансового стану підприємства залежить від вірогідності розрахунків, дати складання відповідних звітів.

Основною відкритою інформацією являються інформаційні дані, які містяться у бухгалтерській і статистичній звітності (форма № 1 «Баланс підприємства», форма № 2 «Звіт про фінансові результати», форма № 3 «Звіт про рух власного капіталу», форма № 4 «Звіт про рух грошових коштів», форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»). До іншої закритої інформації належать планові і прогнозовані показники, нормативи, ліміти, тарифи, тобто інформація, що може становити комерційну таємницю, перелік якої визначається керівництвом підприємства.

З погляду фінансового аналізу є три основні вимоги до бухгалтерської звітності. Вона повинна уможливлувати:

- оцінку динаміки та перспектив одержання прибутку підприємством;
- оцінку наявних у підприємства фінансових ресурсів та ефективності їх використання;
- прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сфері фінансів для здійснення інвестиційної політики.

Фінансовий аналіз – це спосіб оцінювання і прогнозування фінансового стану підприємства на підставі його бухгалтерської та фінансової звітності і оперативних даних [37].

Звіт про фінансові результати відображає ефективність (неефективність) діяльності підприємства за певний період. Якщо баланс відображає фінансовий стан підприємства на конкретну дату, то звіт про прибутки та доходи дає картину фінансових результатів за відповідний період (квартал, півріччя, 9 місяців, рік). У звіті про фінансові результати наводяться дані про дохід (виручку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); інші операційні доходи; фінансові результати від операційної діяльності (прибуток чи збиток); дохід від участі в капіталі; інші доходи та фінансові доходи; фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (прибуток чи збиток); фінансові результати від звичайної діяльності (прибуток чи збиток); надзвичайні доходи чи витрати; чисті прибуток чи збиток.

Фінансова звітність підприємств містить також іншу інформацію щодо стану фінансів підприємств. На основі аналізу звітних даних визначаються основні тенденції формування й використання фінансових ресурсів підприємства, причини змін, що сталися, сильні та слабкі сторони підприємства та резерви поліпшення фінансового стану підприємства у перспективі.

Неможливо переоцінити значення повної та достовірної інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства для вирішення поточних та перспективних фінансово-господарських проблем [36]. Для прийняття правильних фінансових управлінських рішень на рівні підприємства треба використовувати дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, є зрозумілими та прийнятними для користувачів. Зокрема, щоб порівняти фінансові результати, досягнуті у попередньому та поточному звітних періодах, необхідно використовувати лише порівнянні відповідні показники, тобто такі, які визначені за єдиною

методологією з використанням однакових баз розрахунку, критеріїв та правил.

З цією метою підприємство повинно розробити свою фінансову облікову політику, яка підпорядковується потребам внутрішнього менеджменту. Але, як правило, для прийняття ефективних управлінських рішень менеджери не обмежуються суто внутрішньою фінансовою інформацією, а порівнюють її з відповідними показниками подібних підприємств, підприємств-конкурентів чи партнерів по бізнесу [22]. Тому закономірно виникає потреба в уніфікації вимог до фінансової інформації в рамках галузі, регіону, усієї економічної системи країни.

Процес такої уніфікації називають стандартизацією бухгалтерського обліку. Стандарт у широкому розумінні - зразок, еталон, модель, що беруться за вихідні для порівняння з ними інших подібних об'єктів. Стандартизація бухгалтерського обліку - це процес розробки та послідовного застосування єдиних вимог, правил та принципів до визнання, оцінки і відображення у фінансових звітах окремих об'єктів бухгалтерського обліку.

Загальні вимоги до фінансової звітності викладено в положенні (стандарті) бухгалтерського обліку (П(С)БО 1), затвердженому наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 №87. Дане положення визначає:

- мету фінансових звітів;
- їх склад;
- звітний період;
- якісні характеристики та принципи, якими слід керуватися під час складання фінансових звітів;
- вимоги до розкриття інформації у фінансових звітах.

П(С)БО 1 треба застосовувати за підготовки й надання фінансових звітів підприємствами, організаціями, установами та іншими юридичними особами (далі - підприємствами) усіх форм власності (крім банків і бюджетних установ). Фінансова звітність визначена П(С)БО 1 як бухгалтерська звітність, яка відображає фінансовий стан підприємства і

результати його діяльності за звітний період. Метою такої звітності є забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Інформаційні потреби основних користувачів фінансової звітності

Користувачі звітності	Інформаційні потреби
Інвестори, власники	Придбання, продаж та володіння цінними паперами; участь у капіталі підприємства; оцінка якості управління; визначення суми дивідендів.
Керівництво підприємства	Регулювання діяльності підприємства
Банки, постачальники та інші кредитори	Забезпечення зобов'язань підприємства; оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання
Замовники	Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання
Працівники підприємств	Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання; забезпечення зобов'язань підприємства перед працівниками
Органи державного управління	Формування макроекономічних показників

Фінансова звітність має бути підготовлена та надана користувачам у певні терміни, які визначаються чинним законодавством [3,26] . У разі надмірної затримки в наданні звітної інформації вона може втратити свою актуальність. Призначення різних компонентів фінансової звітності наведено в таблиці 1.2.

В процесі складання фінансової звітності підприємства слід керуватися принципами автономності, безперервності діяльності підприємства, періодичності, нарахування, відповідності, послідовності, обачності, а також єдиного грошового вимірника. Під час складання фінансової звітності необхідно намагатися узгодити усі перелічені принципи так, щоб досягти належних якісних характеристик фінансової звітності [1]

Таблиця 1.2

Призначення основних компонентів фінансової звітності

Компонент фінансової звітності	Зміст	Використання інформації
Баланс	Наявність економічних ресурсів, які контролюються підприємством на дату балансу	Оцінка структури ресурсів підприємства, їх ліквідності та платоспроможності підприємства; прогнозування майбутніх потреб у позиках; оцінка та прогнозування змін в економічних ресурсах, які підприємство (імовірно) контролюватиме в майбутньому
Звіт про фінансові результати	Доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства за звітний період	Оцінка та прогноз: прибутковості діяльності підприємства; структури доходів та витрат
Звіт про власний капітал	Зміни в складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду	Оцінка та прогноз змін у власному капіталі
Звіт про рух грошових коштів	Генерування та використання грошових коштів протягом звітного періоду	Оцінка та прогноз операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства
Примітка	Вибрана облікова політика. Інформація, не наведена у фінансових звітах, але обов'язкова за П(С)БО. Додатковий аналіз статей звітності, необхідний для забезпечення її зрозумілості	Оцінка та прогноз: облікової політики; ризиків або непевності, які впливають на підприємство, його ресурси та зобов'язання; діяльність підрозділів підприємства тощо.

Підсумовуючи вищенаведений матеріал, слід зазначити наступне, що основними інформаційними джерелами для оцінювання фінансового стану

підприємства є показники фінансової, статистичної звітності підприємства і дані поточного бухгалтерського обліку.

Інформацію для аналізу фінансового стану поділяють на відкриту (представлена інформаційними даними, які містяться у бухгалтерській і статистичній звітності і виходять за межі підприємства) й закриту (планові і прогнозовані показники, норми, нормативи, ліміти, тарифи, тобто інформація, що становить комерційну таємницю). Також слід виокремити, що інформаційні потреби користувачів фінансової звітності розрізняються відповідно до мети її використання [37]. Тому фінансова звітність повинна надати дохідливу, доречну, достовірну та порівнянну інформацію щодо фінансового стану, результатів діяльності підприємства, руху його грошових коштів, змін у складі власного капіталу.

Важливим моментом аналізу результатів фінансової діяльності і фінансового стану є використання крім фінансової звітності на підприємствах іншої інформації, яка доступна тільки персоналу підприємства, зокрема, планово-нормативна (фінансовий план, нормативи), конструкторсько-технологічна інформація, позаоблікова інформація (маркетингові дослідження, закони, інструкції, експертна інформація).

Таким чином, на основі аналізу звітних даних визначаються основні тенденції формування й використання фінансових ресурсів підприємства, причини змін, що сталися, сильні та слабкі сторони підприємства та резерви поліпшення фінансового стану підприємства у перспективі.

1.3 Методичні основи аналізу результатів фінансової діяльності підприємства

В сучасних умовах для кожного підприємства важливим є аналіз результатів фінансової діяльності, який здійснюється на основі відповідної системи показників. Фінансові результати діяльності підприємства

характеризують ефективність господарювання відповідно до усіх напрямів його функціонування та становлять основу економічного розвитку і зміцнення його фінансових відносин з партнерами. При визначенні фінансових результатів підприємства кожного з видів діяльності, необхідно враховувати особливості їх формування, зумовлені специфікою того чи іншого виду діяльності [1].

Здійснення аналізу результатів фінансової діяльності підприємства передбачає використання певної методики як сукупності правил, прийомів і методів вивчення та опрацювання необхідної фінансово-економічної інформації. Основними методами аналізу вважається горизонтальний, вертикальний, трендовий, коефіцієнтний і факторний (рис.1.2; табл.1.3).

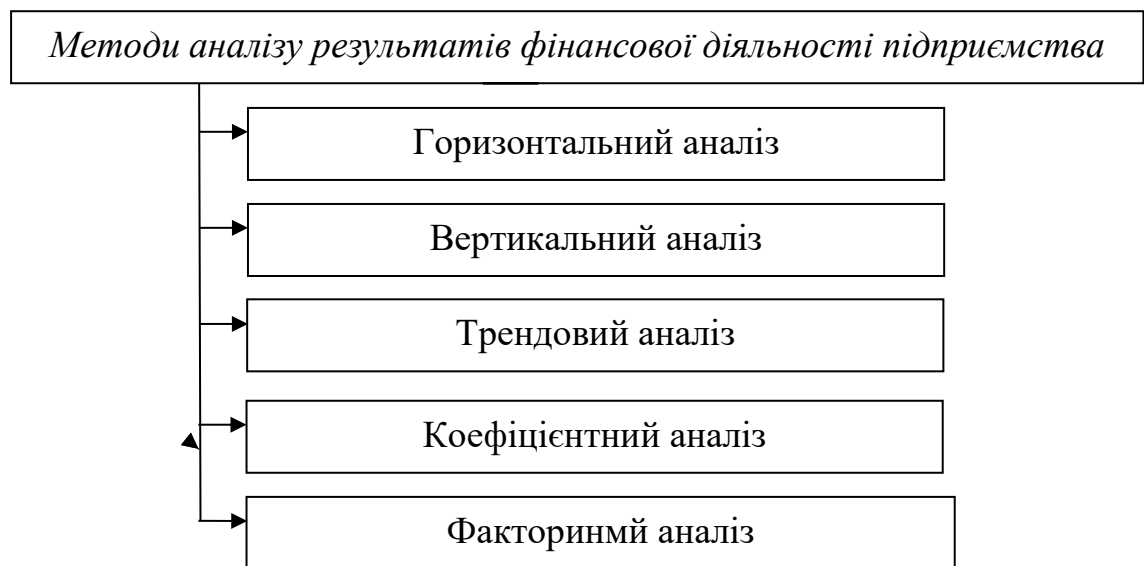

Рис. 1.2. Методи аналізу результатів фінансової діяльності підприємства

При проведенні горизонтального аналізу результатів фінансової діяльності визначається зміна показників за досліджуваний період, а при вертикальному аналізі здійснюються міжгосподарські порівняння [17].

Використання методів трендового аналізу фінансових результатів є важливим для підприємства, оскільки він може:

- встановити середній розмір фінансового результату за 5-10 років,

вирівнюючи при цьому нестійкі фактори;

- виявити величину максимального, мінімального фінансового результату за декілька років;

- побудувати тренд фінансового результату, який включає важливі характеристики діяльності суб'єкта господарювання.

Таблиця 1.3

Методичні основи аналізу фінансових результатів підприємства

Метод	Показник	Розрахунок
Методика горизонтального аналізу	Абсолютне відхилення	$\Delta \Phi P = \Phi P1 - \Phi P0$ $\Delta \Phi P$ – абсолютне відхилення фінансового результату $\Phi P1$, $\Phi P0$ – фінансовий результат відповідно за звітний і базисний роки
Методика вертикального аналізу	Питома вага елемента в загальному результаті	$PBi = Ai : \Phi P$ PBi – питома вага і-го елемента в загальному результаті; Ai – величина і-го елемента; ΦP – підсумковий результат
Методика трендового аналізу	Темп росту	$TP = \Phi P1 : \Phi P0 \times 100 \%$ TP – темп росту; $\Phi P1$, $\Phi P0$ – фінансовий результат відповідно за звітний і базисний роки
Методика трендового аналізу	Темп приросту	$TP = (\Phi P1 - \Phi P0) : \Phi P0 \times 100\%$ TP – темп приросту; $\Phi P1$, $\Phi P0$ – фінансовий результат відповідно за зв. і базисн. роки

Отже, при аналізі фінансових результатів діяльності підприємства необхідно їх розглядати як частину загальної системи господарювання, що пов'язана із прийняттям рішень щодо забезпечення необхідного їх розміру на для досягнення цілей функціонування. Відповідно до нормативних і законодавчих актів, сутність формування фінансового результату діяльності підприємства включає такі індикатори:

- валовий прибуток – різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);

- прибуток (збиток) від операційної діяльності, визначається як алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат;

- прибуток (збиток) до оподаткування визначається як алгебраїчна сума прибутку(збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат (збитків);

- чистий прибуток (збиток) розраховується як алгебраїчна сума прибутку (збитку) до оподаткування, податку на прибуток та прибутку (збитку) від припиненої діяльності після оподаткування [26].

Слід відзначити, що одержання позитивних змін доходу (виручки) від реалізації, чистого доходу (виручки) від реалізації, валового прибутку, іншого операційного доходу впливає на збільшення фінансового результату від операційної діяльності. При негативній їх динаміці зумовлюється скорочення результату фінансової діяльності підприємства.

Великий вплив прослідковується і у показника собівартості реалізованої продукції. Абсолютне його збільшення, зростання адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат має негативний вплив на фінансовий результат від операційної діяльності. І навпаки, зменшення зазначених показників забезпечує поліпшення фінансових результатів.

Дослідження взаємозв'язків фінансових результатів діяльності підприємства з показниками його фінансового стану можна прослідкувати на основі факторних моделей рентабельності. Рентабельність підприємства відображає ступінь прибутковості його діяльності. Аналіз рентабельності полягає в дослідженні рівнів і динаміки фінансових коефіцієнтів рентабельності, що є відносними показниками фінансових результатів діяльності підприємства [22]:

- коефіцієнт рентабельності активів (економічна рентабельність) характеризує рівень прибутку, що створюється всіма активами підприємства, які перебувають у його використанні згідно з балансом. Даний показник

розраховується як відношення прибутку від звичайної діяльності до валюти балансу:

$$R_A = \frac{\Pi}{\Sigma B} \quad (1.1)$$

де ΣB - валюта (підсумок) балансу

– рентабельність власного капіталу характеризує рівень прибутковості власного капіталу, вкладеного в дане підприємство. Розраховується як відношення чистого прибутку до власного капіталу:

$$R_{в.к} = \frac{ЧП}{БК} \quad (1.2)$$

– рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком показує скільки припадає чистого прибутку на одиницю виручки. Розраховується як відношення чистого прибутку до виручки:

$$R_{чп} = \frac{ЧП}{B} \quad (1.3)$$

де B – виручка.

– коефіцієнт рентабельності діяльності розраховується як відношення чистого прибутку підприємства до чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) . Збільшення цього показника свідчить про зростання ефективності господарської діяльності підприємства, а зменшення навпаки.

$$T_{\kappa} = \frac{ЧП}{ЧВ} \quad (1.4)$$

Таким чином, фінансовий результат у формі прибутку являється основною метою діяльності кожного підприємства та одним з ключових індикаторів, який дозволяє робити висновки про рівень ефективності його функціонування. Інформація про фінансовий результат відображається у фінансових звітах підприємства та є загальнодоступною інформацією для аналізування фінансового стану, зокрема, рівня ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства та є важливим джерелом інформації для потенційних партнерів, інвесторів.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТДВ «БРИГ»

2.1. Загальна характеристика ТДВ «Бриг»

Одним із вагомих підприємств Миколаївської області є ТДВ «Бриг», історія створення якого починається ще з 1969 року, коли Наказом Міністра суднобудівельної промисловості СРСР для обслуговування південної групи суднобудівельних заводів було організоване технологічне бюро з назвою ЦКБ «Компресор». Підприємство підпорядковувалося Міністерству суднобудівної промисловості СРСР і протягом наступних двадцяти років спеціалізувалося на автоматизації і механізації технологічних процесів, створенню нових і ресурсозберігаючих технологій для підприємств суднобудівельної промисловості. Створене на базі бюро дослідне виробництво дозволяло проводити експериментальні дослідження нових технічних рішень і самостійно виготовляти спеціальне устаткування.

Починаючи з 1991 року підприємство розширило сферу своєї діяльності та обрало новий напрямок - виготовлення продукції цивільного призначення, а саме устаткування для переробки сільськогосподарської продукції. Серед важливих розробок підприємства було багато продукції, яка успішно впроваджувалася на машинобудівних підприємствах різних регіонів, в числі якої: автоматизоване спеціальне технологічне устаткування для механічної обробки; робототехніка - пневматичні циклові маніпулятори різної вантажопідйомності; різноманітні завантажувально-орієнтувальні і транспортні пристрої для автоматичних ліній (вібробункери, транспортери, координатні столи); устаткування і технологія для хіміко-термічної обробки виробів, тощо. В 90-х роках до найбільш великих впроваджень на підприємстві були включені :

- розробка і виготовлення автоматизованої переналагоджуваної ділянки механічної обробки деталей штуцерної арматури «Оріон»;

- удосконалювання виробництв дощувальних машин «Кубан» і «Фрегат» ;
- впровадження технології виготовлення деталей методом порошкової металургії.

Враховуючи зміни ринкової ситуації на ринку сільськогосподарських виробників, ТДВ «Бриг» починаючи з 1992 року, почало працювати в напрямку конструювання та виготовлення обладнання для переробки сільгосппродуктів середньої потужності. Серед такої продукції були комплекти обладнання для ковбасних цехів та обладнання для виготовлення крупи гречаної звичайної. Впевнено почуватися на ринку за умов високої конкуренції, підприємство приймало низку заходів щодо підвищення якості продукції порівняно з конкурентами, оптимізувало цінову політику та постійно удосконалювало функціональні можливості обладнання, працювало над створенням досконалого обладнання для виготовлення всіх видів круп. З 1995 року підприємством налагоджено серійне виробництво ліній для виготовлення круп із злакових культур - ячмінних, перлових, пшеничних, гороху лущеного та пшона.

Слід відзначити, що у довоєнний час ТДВ «Бриг» являлося свого роду монополістом на вітчизняному ринку у сфері випуску технологічного обладнання для виробництва круп широкої номенклатури, коли випускалося декілька видів устаткування:

- крупоцехів для гречки і проса продуктивністю 700 кг крупи за зміну;
- крупоцехів для виробництва різних круп із зернових культур (пшениці, ячменя, гороху, кукурудзи, тощо) продуктивністю від 350 до 800 кг/годину;
- основне технологічне устаткування крупозаводів продуктивністю до 20 т/добу; та ін..

Підприємство активно розширювало ринок збуту своєї продукції, споживачами якої були аграрії зі всіх регіонів. За десятки років підприємство

взяло участь майже в 160 національних і міжнародних виставках як в Україні, так і в країнах СНД. Колектив постійно працює над створенням нового обладнання, технічним удосконалюванням продукції, що випускається, розширенням ринку збуту, його географії. Проте, повномасштабна війна, розпочата РФ проти України, завадила підприємству успішно здійснювати свою діяльність, виконувати свої зобов'язання перед персоналом і державою, приносити користь для соціально-економічного розвитку регіону.

2.2 Аналіз динаміки та структури показників, які характеризують фінансові результати діяльності підприємства

Фінансовий результат будь-якого підприємства відображає результат його діяльності, що визначається як різниця між сумами доходів та відповідних їм витрат, виражена у абсолютних показниках прибутку (збитку). Процес формування фінансових результатів спрямований на те, щоб досягти потрібного їх розміру, реалізувати всі резерви, за рахунок операційної, фінансової та інвестиційної діяльності [7].

Відповідно до Національних стандартів України, формування фінансових результатів передбачається за двома системами залежно від побудови фінансового обліку:

- передбачає зіставлення доходів із витратами, та вартістю розподілу адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат;
- фінансовий результат обчислюється як різниця між доходами підприємства та витратами, які акумулюють у звіті про фінансові результати згідно з їхніми характером (за елементами) [26].

Дослідження економічних показників діяльності підприємства за останні роки свідчить про їх погіршення, за більшістю індикаторів відмічається негативна динаміка. Причиною негативних наслідків діяльності товариства є повномасштабна війна росії проти нашої держави, зменшення

обсягів замовлень на продукцію, значні витрати на виготовлення і реалізацію продукції. зниження купівельної спроможності потенційних клієнтів.

Це зумовило і різке погіршення фінансово-економічних результатів ТДВ «Бриг» у 2022-2023 рр. (табл.2.1). Це є негативними характеристиками діяльності підприємства. ТДВ «Бриг» протягом останніх досліджуваних років працювало збитково.

Таблиця 2.1

Аналіз складу, рівня, динаміки і структури доходів ТДВ «Бриг»

Показник	2021р.	2022р.	2023р.	Відхилення			
				Абсолютне, тис.грн		Відносне, %	
				2022- 2021	2023- 2022	2022- 2021	2023- 2022
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	15342,8	14719,9	13606,6	-622,9	-1113,3	-4,1	-7,6
Собівартість реалізованої продукції	12654,0	14553,6	12339,5	+1899,9	-2214,1	+15,0	-15,2
Інші операційні витрати	3432	3368	2879	-64	-511	-1,9	-15,2
Адміністративні витрати	1228	1327	1343	+115	+16	+9,4	1,2
Витрати на збут	87	141	88	54	-53	62,1	-37,6
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування	-1777,4	-3187,1	-1514,4	-1409,7	-1672,7	-79,3	-52,5
Чистий прибуток(збиток)	-1777,4	-3187,1	-1514,4	-1409,7	-1672,7	-79,3	-52,5

Як свідчать дані табл.2.1, у 2022 році порівняно з 2021 роком зменшилися показник виручки від реалізації продукції на 4,1 %, за 2023 рік цей показник ще зменшився на 1113,3 тис.грн або на 7,6% порівняно з 2022 роком. Всі види прибутку у звітному періоді зменшилися у порівнянні з попереднім періодом, що свідчить про незадовільну роботу ТДВ «Бриг».

Слід відзначити і величину співвідношення темпів зміни окремих показників. Зокрема, в 2023 році порівняно з попереднім роком, дохід (виручка) від реалізації продукції зменшився на 7,6%, в той час як чистий дохід (виручка) від реалізації продукції зменшилася на 9,4%. Це пояснюється тим, що податок на додану вартість за досліджуваний період зріс вдвічі.

Аналіз кінцевих показників показує, що фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування зменшувалися повільніше порівняно з чистим доходом (виручкою від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Через відсутність надзвичайних доходів і витрат, показники «Фінансові результати від звичайної діяльності» і «Чистий прибуток» кількісно збігаються. Кожен з цих показників знизився у 2023 році на 1672,7 тис.грн або 52,5% у порівнянні з попереднім 2022 роком.

Потрібно також звернути увагу на те, що собівартість реалізованої продукції ТДВ «Бриг» зменшувалася швидше, ніж чистий дохід від реалізації продукції, що негативно впливає на темпи росту (приросту) прибутку. В 2023 році собівартість реалізованої продукції зменшилася на 15,2% порівняно з 2022 роком, а виручка від реалізації – відповідно на 7,6%.

Враховуючи, що на рівень прибутку, насамперед, впливають доходи і витрати, розглянемо динаміку змін та структуру цих індикаторів діяльності підприємства, яка представлена на таблиці 2.3.

Таблиця 2.2.

Аналіз складу, рівня, динаміки і структури доходів ТДВ «Бриг»

Показник	2022 р		2023 р		Відхилення: тис.грн у %
	Тис.грн.	Питома вага %	Тис.грн	Питома вага%	
Чистий дохід від реалізації продукції	14719,9	99,8	13606,6	99,7	-1113,3 -7,6%
Інші операційні доходи	25,3	0,2	48,2	0,3	+22,9 +90,5%

Інші доходи	-		-		-
Разом	14744,3	100	13654,8	100	-1090,1 -7,4%

Отже, як свідчать дані табл..2.2, у звітному періоді 2023 року порівняно з попереднім періодом чистий дохід від реалізації продукції зменшився на 1113,3 тис.грн, а інші операційні доходи зросли майже у 2 рази, хоча їх питома вага займає всього-навсього 0,3% у загальній величині доходів ТДВ «Бриг». Таким чином, у сукупності доходи підприємства зменшилися всього на 7,4% або на 1090,1 тис.грн., що негативно вплинуло на показники фінансового результату.

Якщо провести аналіз витрат підприємства, то можна сказати, що протягом аналізованого періоду вони не зазнали значних відхилень (табл..2.3).

Таблиця 2.3

Аналіз витрат підприємства за економічними елементами

Елементи витрат	2022 р		2023 р		Відхилення у %
	Тис.грн.	Питома вага %	Тис.грн	Питома вага%	
Матеріальні витрати	9758,0	55,2	10386,0	56,3	+1,1
Амортизація основних фондів	583,0	3,3	590,0	3,2	-0,1
Витрати на оплату праці	4702,0	26,6	5036,0	27,3	+0,7
Відрах. на соц.заходи	1590,0	9,0	1716,0	9,3	+0,3
Інші витрати	1043,0	5,9	904,0	4,9	-1,0
Всього витрат	17677,0	100,0	18448,0	1000	-

Детальний аналіз структури витрат підприємства дозволяє виявити її складові витрат, які є найбільш значущими для підприємства або можуть стати такими в майбутньому.

Підвищення витрат характерне для матеріальних витрат, витрат на оплату праці, відрахувань на соціальні заходи. Незначне скорочення витрат на збут та інших витрат особливо не вплинуло на зміну прибутку, оскільки їхня питома вага у сукупності витрат незначна. Отже, в цілому загальна сума витрат підприємства в 2023 році підвищилася на 771,0 тис.грн. або на 4,37% у порівнянні з 2022 роком. Структурні зміни витрат негативно вплинули на динаміку фінансового результату у звітному періоді.

Розглянемо методику визначення прибутку від реалізації продукції, питому вагу складових частин та динаміку їхніх змін, що відображено у табл..2.4. Випередження темпу зменшення повної собівартості реалізованої продукції над темпом зменшення чистого доходу від реалізації продукції свідчить про екстенсивний шлях розвитку досліджуваного підприємства. Саме через зниження собівартості реалізованої продукції на 2214,1 тис.грн. у 2023 році підприємство досягло більш менших збитків своєї діяльності порівняно з попереднім періодом. У звітному періоді порівняно з попереднім знизилася питома вага виробничої собівартості, інших операційних витрат у обсязі реалізованої продукції.

Слід відзначити, що на фінансові результати підприємства вагомий вплив мають і структура, динаміка, використання оборотних активів. За результатами фінансової звітності на ТДВ «Бриг» оборотні активи станом на кінець звітного 2023 року становлять 2849,1 тис. грн, на кінець попереднього року вартість оборотних активів становила 5818,9 тис. грн. Отже, оборотні активи підприємства зменшилися на 2969,8 тис. Грн або на 51,0% що свідчить про згорання господарської діяльності ТДВ «Бриг» за досліджуваний період.

Таблиця 2.4.

Формування та аналіз прибутку від реалізації продукції

Показник	2022 р		2023 р		Відхилення: тис.грн у %
	Тис.грн.	Питома вага %	Тис.грн	Питома вага%	
Чистий дохід від реалізації продукції	14719,9	100	13606,6	100	-1113,3 -7,6%
Собівартість реалізованої продукції	14553,6	98,9	12339,5	90,7	-2214,1 -15,2%
Інші операційні витрати	3368,8	22,9	2829,7	20,8	-539,1 -16,0%
Повна собівартість реалізованої продукції	17932,3	121,8	15169,2	111,5	-2763,0 -15,4%
Прибуток (збиток) від реалізації продукції	-3187,1	21,7	-1514,4	11,1	-1672,7 -52,5%

Проаналізуємо склад і структуру оборотних активів підприємства (табл. 2.5). Як видно, структура активів ТДВ «Бриг» залишається відносно нестабільною протягом останніх двох років. У попередньому році оборотні активи становлять 13,52% від загальної вартості майна підприємства. У звітному 2023 році їхня частка суттєво зменшилася до рівня 7,17 %. В цілому структуру активів можна охарактеризувати як «важку», оскільки у ній значно переважають необоротні активи.

Таблиця 2.5

Структура оборотних активів ТДВ «Бриг»

Показник	2022 р		2023 р		Відхилення: тис.грн у %
	Тис.грн.	Питома вага %	Тис.грн	Питома вага%	
Запаси	3738,3	64,2	1185,3	41,6	-2553,0 -68,3%
У т.ч. готова продукція	107,8	1,9	109,1	3,8	-1,3 -1,2%
Дебіторська заборгованість за товари	216,8	3,7	736,4	25,8	519,6 239,7%
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	3,7		69,2	2,4	65,5 1770
Інша поточна дебіторська заборгованість	372,3	6,4	493,0	17,3	120,7 32,4%
Гроші та їх еквіваленти	881,6	15,2	102,5	3,6	-779,1 -883,7
Інші оборотні активи	606,2	10,4	262,7	9,2	-343,5 -56,7%
Усього оборотних активів	5818,9	100	2849,1	100	-2969,8 -51,0%

Розрахунки свідчать, що станом на кінець 2023 року ТДВ «Бриг» мало оборотних активів вартістю 2849,1 тис. грн. Порівняно з попереднім роком вони зменшилися на 2969,8 тис. грн, отже підприємство останнім часом скорочує обсяги своєї виробничо-господарської діяльності. Проте, підвищення частки оборотних активів при ефективному їхньому

використанні могло б привести до прискорення оборотності сукупних активів підприємства та покращення фінансових результатів його діяльності.

Отримані дані свідчать, що найбільший відсоток у структурі оборотних активів належить запасам: 2022 рік – 64,2 %, у 2023 році – 41,6 %. Наступними за питомою вагою у структурі оборотних активів у 2022 році є гроші та їх еквіваленти -15,2%. Проте, в 2023 році вони скоротилися майже у 8 разів, а їх частка становила 3,6%.

Необхідно звернути увагу на динаміку дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги. У 2023 році вона збільшилась більш ніж у 3 рази, і досягла значення 736,4 тис.грн. Дебіторська заборгованість з бюджетом зросла з 3,7 тис.грн. у 2022 році до 69,2 тис.грн. у 2023 році. Сума інших оборотних активів у 2023 році зменшилась майже у 2,5 рази або на 343,5 тис. грн. порівняно з 2022 роком.

Таким чином, в цілому порівняно з 2022 роком загальна сума оборотних активів у 2023 році зменшилась на 2969,8 тис. грн. або на 51 %. Серед основних факторів, що обумовили зміни у структурі активів ТДВ «Бриг», необхідно відзначити:

- суттєве зростання величини дебіторської заборгованості за товари, роботи і послуги ;
- зменшення виробничих запасів та незавершеного виробництва;
- істотне зменшення інших оборотних активів.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТДВ «БРИГ»

3.1 Резерви та умови максимізації прибутку та рентабельності підприємства

В умовах функціонування вітчизняної економіки, спричинених російською військовою агресією, одним із найбільш важливих та складних завдань більшості промислових підприємств є фінансове забезпечення його діяльності, що, в свою чергу, вимагає виявлення резервів та умов зміцнення їх прибутковості. Прибутковість підприємства є складною та багатогранною економічною категорією, що одночасно характеризує як одержані результати діяльності підприємства, так і можливості отримувати прибуток в майбутньому. Тому задля постійного забезпечення підвищення прибутку, ТДВ «Бриг» необхідно шукати невикористані можливості його збільшення, тобто резерви зростання.

Резерви збільшення прибутку та рентабельності пов'язані передусім із напрямками господарювання підприємства. Для успішного функціонування кожен суб'єкт господарювання повинен прагнути до підвищення ефективності своєї діяльності на основі раціонального використання ресурсного потенціалу, збільшення прибутковості виробництва, поліпшення якості реалізованої продукції, зміцнення фінансової стійкості [27].

Максимізація прибутку та рентабельності ТДВ «Бриг» може бути досягнута за певних умов і методів, сутнісна характеристика яких узагальнена та представлена у табл. 3.1. [14, 20, 28]

Таблиця 3.1

Умови максимізації прибутку та рентабельності ТДВ «Бриг»

Умови, напрям	Сутнісна характеристика
<i>Кількісні умови</i>	
Збільшення обсягів випуску та реалізації продукції	Зростання об'ємів реалізації приведе до більшого зростання прибутку за рахунок зниження частки постійних витрат, що припадають на одиницю продукції.
Зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції	Зі зниженням витрат на виробництво та реалізацію продукції зростає сума прибутку. Максимальна мобілізація резервів собівартості продукції є важливою умовою ефективного функціонування підприємства.
Цінова політика підприємства	Необхідно застосовувати правильну цінову політику, тому що іноді збільшення ціни призводить до певного скорочення обсягу продажу, але постійне проведення політики низьких цін може закінчитися для підприємства негативною ситуацією.
Впровадження економічно обґрунтованих норм	Економічно і технічно обґрунтовані норми й нормативи та їх своєчасний перегляд призводять до зниження витрат виробництва.
<i>Якісні умови</i>	
Підвищення якості продукції	Підвищення якості продукції дозволить значно скоротити витрати на виправлення браку та втрати від бракованих виробів, що не підлягають ремонту.
Впровадження досягнень науково-технічного прогресу	Впровадження у виробництво удосконаленої техніки та нових технологій дозволить скоротити витрати на одиницю продукції за рахунок збільшення обсягів виробництва та економії на оплаті праці.
Підвищення продуктивності праці	Зі зростанням продуктивності праці знижуються витрати праці в розрахунку на одиницю продукції а отже, зменшується і питома вага заробітної плати у структурі собівартості.
Маркетингова кампанія	Ефективна організація маркетингу дозволяє значно збільшити обсяги реалізації продукції, що впливає на прибутковість підприємства.

Варто відзначити, що внаслідок збільшення обсягу випуску продукції прибуток підприємства підвищується не тільки за рахунок зниження собівартості, але і внаслідок збільшення кількості виготовленої продукції.

Таким чином, чим вище обсяг виробництва, тим, за інших рівних умов, більше сума прибутку підприємства. Підвищення обсягів реалізації продукції за умови незмінності ціни виступає результатом зростання продуктивності праці персоналу [17]. Також такого підвищення результату можна досягнути і за рахунок більш кращого використання основних фондів, ресурсів використання сировини та матеріалів.

При підвищенні обсягів реалізації продукції за рахунок розширення виробничої потужності підприємства, зазвичай зростає і сума постійних витрат. Проте, їх темпи зростання повинні бути меншими порівняно з передбачуваним підвищенням обсягів реалізації продукції підприємства [10].

Зниження витрат підприємства та собівартості продукції є найважливішим фактором зростання прибутку ТДВ «Бриг». Основним джерелом їх зниження являється зростання продуктивності праці, оскільки, по-перше, за рахунок зростання продуктивності праці досягається економія витрат на оплату праці, а по-друге, завдяки зростанню продуктивності збільшується випуск продукції, що сприяє зниженню собівартості продукції за рахунок економії непропорційних витрат. Другим джерелом є зменшення витрат на матеріали, паливо, енергію. Зменшення таких витрат можна досягти шляхом скорочення витрат, зменшення витрат на постачання матеріалів, покращення нормування витрат матеріалів [22].

Економія витрат на збут досягається завдяки ритмічності виробництва, зміцненню дисципліни праці, дотриманню договірної дисципліни, тощо.

Отже, важливе значення для досягнення зниження собівартості та підвищення прибутку ТДВ «Бриг» має дотримання найсуворішого режиму економії на всіх ділянках виробничо-господарської діяльності підприємства. Послідовне здійснення на підприємствах режиму економії виявляється насамперед у зменшенні витрат матеріальних ресурсів на одиницю продукції, скороченні витрат по обслуговуванню виробництва, інших непродуктивних витрат. Необхідно регулярно проводити інвентаризацію запасів і обладнання з метою виявлення надлишків, які доцільно реалізовувати за ринковими

цінами іншим споживачам. Ефективне застосування цінової політики можливе завдяки розробці стратегії ціноутворення, встановленню цін відповідно до ринкових, оптових знижок, застосуванню акцій, пропонування знижок постійним покупцям тощо [4].

Слід відзначити, що і забезпечення високого рівня якості продукції ТДВ «Бриг» сприятиме підвищенню попиту, зростанню прибутку не тільки за рахунок збільшення обсягів продажу, а може й за рахунок вищих цін. Забезпечення високого рівня якості вимагатиме впровадження комплексу технічних, організаційних, економічних та інформаційних заходів і являє собою трудомісткий процес проектування, виготовлення та реалізацію продукції і має достатньо високий ступінь корисності.

Таким чином, виявлення і впровадження заходів підвищення прибутковості підприємства має відбуватися в установленому порядку та включати:

- організаційні (вдосконалення виробничої структури й організаційної структури управління, диверсифікація виробництва, реструктуризація виробництва тощо);
- техніко-технологічні (оновлення техніко-технологічної бази, переозброєння виробництва, вдосконалення виробів, що виробляються);
- економічні важелі та стимули (вдосконалення тарифної системи, форми і системи оплати праці, прискорення оборотності оборотних коштів тощо).

Отже, якщо ж розглядати прибуток та рентабельність як складники прибутковості, то одним із факторів їх зростання та підвищення ефективності виробництва є його розширення, тобто збільшення обсягів виготовлення продукції як за рахунок збільшення кількості залучених у виробництво факторів (екстенсивний шлях), як за рахунок поліпшення технологій (інтенсивний шлях).

3.2 Формування стратегії управління прибутком та рентабельністю ТДВ «Бриг»

В складних сучасних умовах функціонування вітчизняної економіки, одним із найбільш важливих та складних завдань більшості промислових підприємств є фінансове забезпечення його діяльності, що, в свою чергу, вимагає оптимальної системи управління його прибутком і рентабельністю. Така політика покликана відображати вимоги загальної стратегії розвитку підприємства, забезпечувати підвищення його вартості на ринку, формувати необхідний обсяг фінансових ресурсів, задовольняти матеріальні та соціальні потреби трудового колективу.

Ключовим елементом організації та реалізації моделі управління прибутком і рентабельністю підприємства є визначення та формування стратегії управління. Загалом стратегія як така являє собою узагальнюючу сукупність окремих, взаємозв'язаних дій, реалізація яких є необхідною для досягнення встановлених довгострокових цілей у межах підконтрольних управлінню ресурсів шляхом їх координації та розподілу [12].

В цілому, як відзначають вчені-економісти, стратегія управління прибутком підприємства являється складовою системи організації господарського процесу, яку необхідно розуміти як сукупність взаємопов'язаних і взаємозалежних елементів, що мають цілі, завдання, функції, форми, методи, інструменти, важелі, пов'язані з формуванням і використанням прибутку для досягнення його тактичних цілей (забезпечення прийнятого рівня рентабельності діяльності) та стратегічних цілей (зростання вартості підприємства) шляхом застосування методів і прийомів прогнозування, планування та контролю витрат і доходів [7, 14, 20]. Саме тому важливими складовими стратегії управління прибутком є система правового, нормативного, наукового, ресурсного, технічного та інформаційного забезпечення. Послідовність етапів обґрунтування реалізації

стратегії економічного управління прибутком підприємства представлена на рис. 3.1.

Рис. 3.1 Етапи реалізації стратегії управління прибутком ТДВ «Бриг»

Як видно зі схеми, на першому етапі визначається цільова сума прибутку підприємства, величина якої залежить від стадії його життєвого циклу, стратегічних завдань і тактики їхнього вирішення. При визначенні обсягу цільового прибутку необхідно враховувати те, що він повинен забезпечити заплановане самофінансування розвитку підприємства. На другому етапі визначаються обсяги реалізації продукції, які являтимуться джерелом одержання цільового прибутку при заданих показниках витрат. Розрахований обсяг реалізації продукції узгоджують з ринковим попитом на основі результатів маркетингових досліджень і розробляють асортиментну структуру продукції. Маркетинговий підхід до вивчення ринкового попиту

охоплює і систему цін, яка використовується як основа розробки цінової політики. Стратегічний план досягнення цільового прибутку підприємства приймається на основі оцінки можливостей його одержання з урахуванням доходу і поточних витрат.

До основних завдань при розробці стратегії управління прибутком підприємства необхідно віднести створення організаційних структур для забезпечення прийняття та реалізації управлінських рішень, необхідних для формування прибутку та подальшого його використання. Насамперед, такий підхід передбачає формування ефективних інформаційних систем із обґрунтування альтернативних варіантів управлінських рішень. Функціонування даного механізму здійснюється в умовах постійної взаємодії внутрішнього та зовнішнього середовища.

Варто відзначити, що важливими критеріями, на які необхідно звертати увагу у процесі формування стратегії управління прибутком підприємства, є базова економічна стратегія та стадія життєвого циклу суб'єкта господарювання, які визначають ключові орієнтири реалізації управлінського впливу на прибуток підприємства для забезпечення підвищення прибутковості, ринкової вартості та економічного розвитку підприємства у довгостроковій перспективі [31].

Таким чином, підвищення прибутку і рентабельності ТДВ «Бриг», зростання його ринкової вартості вимагає розробки стратегії управління формуванням і використанням прибутком підприємства (рис. 3.2). Представлена Стратегія управління формуванням і використанням прибутку передбачає дослідження впливу зовнішніх і внутрішніх чинників, враховуючи ринкові та адміністративні важелі. Якщо ринкове економічне регулювання здійснюється на основі попиту та пропозиції, то обов'язковою передумовою державного регулювання економіки є створення необхідної нормативно-правової бази. Правову основу такого регулювання становлять законодавчі та нормативні акти, що визначають порядок формування і функціонування елементів ринкової економіки.

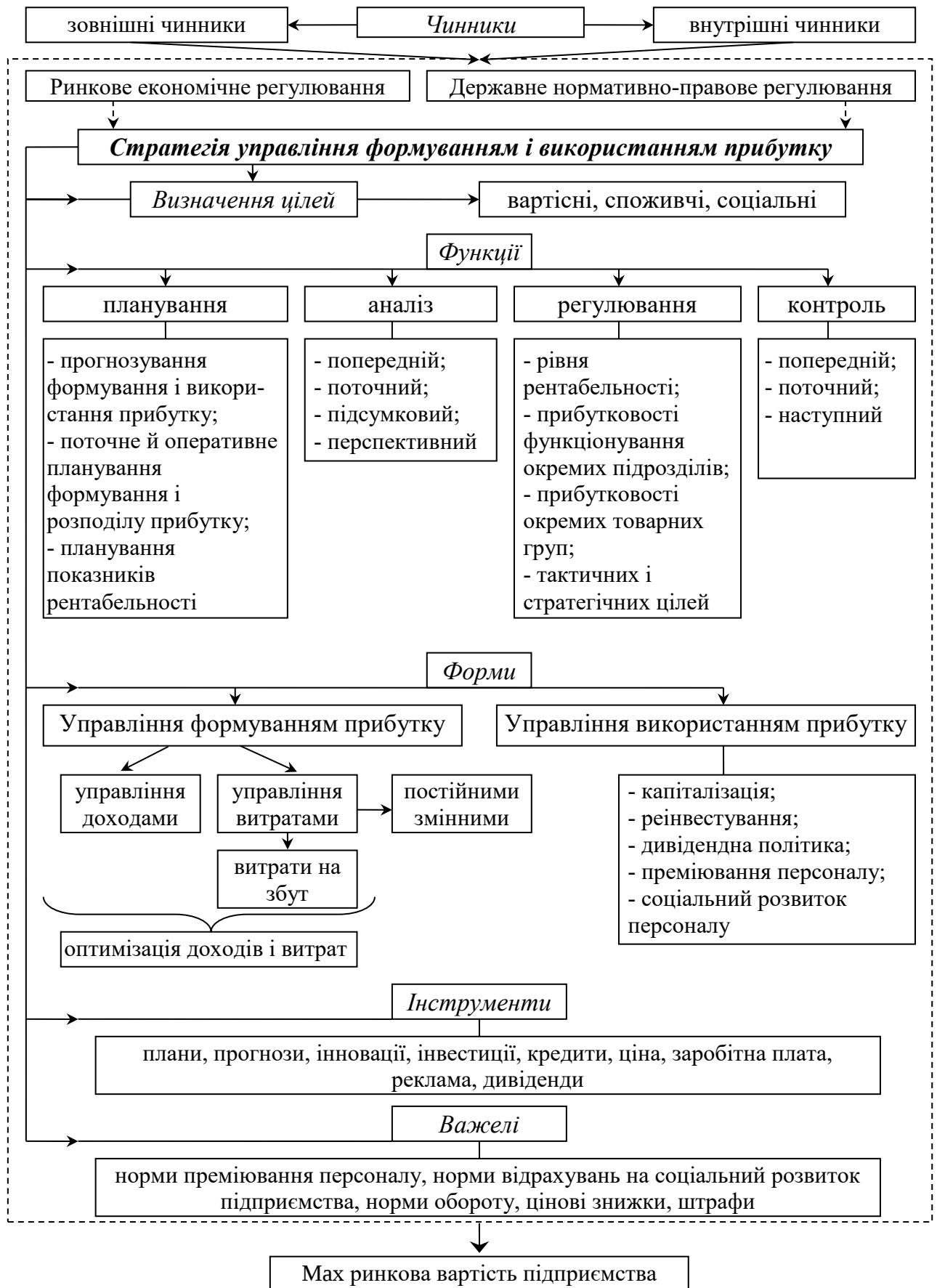

Рис. 3.2 Стратегія управління прибутком і рентабельністю ТДВ «Бриг»

Вище представлена стратегія передбачає виконання функцій: планування, облік і аналіз, регулювання, координації, контролю та стимулювання. Серед форм її розробки необхідно розрізняти управління формуванням прибутку і управління використанням прибутку підприємства.

Необхідним в даній стратегії є розробка дієвих способів і методів формування прибутку з урахуванням товарної структури виробництва; проведення планування, аналізу та забезпечення контролю основних аспектів формування, розподілу та використання прибутку. Практична реалізація функцій і форм управління здійснюється за допомогою системи методів управління прибутком (соціально-психологічні та організаційні). Їх комплексне використання дає змогу забезпечити достатній рівень ефективності діяльності підприємства в майбутніх періодах.

Як і будь-яка інша, запропонована стратегія повинна мати достатню кількість інструментів реалізації, які б дозволили досягти поставлених цілей. Це можуть бути плани, прогнози, інвестиції, кредити, ціна, заробітна плата тощо. Паралельно з інструментами визначаються і важелі впливу, які використовуються з метою стимулювання діяльності підприємства чи, навпаки, де стимулювання – накладення певних санкцій.

Отже, одним із шляхів покращення фінансових результатів діяльності ТДВ «Бриг» являється формування стратегії управління прибутком і рентабельністю підприємства, спрямована на досягнення як тактичних, так і стратегічних цілей підприємства на шляху фінансового забезпечення його функціонування та сталого розвитку в майбутньому.

3.3 Удосконалення політики управління оборотними активами підприємства

Одною з важливих передумов задовільних результатів фінансової діяльності підприємства та запобігання його банкрутства виступає успішна

політика управління його оборотними активами, яка має на меті раціональне здійснення їх обороту та оптимізацію структури джерел фінансування [25]. Тому, для виконання такої мети формування політики управління оборотними активами передбачає низку завдань функціонування підприємства, серед яких:

- формування та визначення загального розміру оборотних активів підприємства у відповідності з обсягом виробничо-господарської діяльності та його виробничо-комерційним циклом. Величина оборотних активів підприємства прямо залежить від обсягу його господарської діяльності. Обслуговуючи цю господарську діяльність, оборотні активи визначають основу змінної частини поточних витрат підприємства. В це й же час тривалість окремих стадій виробничо-комерційного циклу у сукупності з обсягом виробничо - господарської діяльності визначають необхідні значення окремих видів оборотних активів;

- забезпечення прискорення оборотності оборотних активів у розрізі окремих їх видів та у цілому. Прискорення оборотності оборотних активів підприємства сприяє оптимізації потреби в них, оскільки між швидкістю обороту цих активів та їх розмірами прослідковується обернено пропорційна залежність. При незмінних розмірах оборотних активів прискорення їх оборотності дозволить підприємству отримати додатковий дохід, так як при цьому вони є підґрунтям розширення обсягів його виробничо-господарської діяльності;

- забезпечення достатнього рівня ліквідності оборотних активів. Хоча всі види оборотних активів в тому чи іншому ступені являються ліквідними, загальний рівень їх ліквідності повинен забезпечувати необхідний рівень платоспроможності підприємства за поточними фінансовими зобов'язаннями. Тому повинна бути визначена частка оборотних активів у високоліквідній формі (тобто у формі прямих засобів платежу та їх резервів у формі короткострокових фінансових вкладень) на основі встановленого обсягу та графіку платіжного обороту підприємства;

- забезпечення підвищення рентабельності оборотних активів підприємства;
- формування системи заходів щодо мінімізації втрат деяких оборотних активів у процесі їх використання.

Слід відзначити, що під час функціонування підприємства усі види його оборотних активів у тому чи іншому ступені можуть зазнати ризику втрат. Тому політика управління оборотними активами підприємства повинна бути направлена на мінімізацію ризику їх втрат, особливо в умовах інфляційних факторів, що зумовлює їх групування на два види:

1) оборотні активи, які схильні до інфляції (грошові активи у національній валюті; короткострокові фінансові вкладення у формі депозитних вкладів та окремих фондових інструментів; дебіторська заборгованість);

2) оборотні активи, які не схильні до інфляції (запаси сировини та матеріалів; запаси готової продукції; грошові активи у твердій іноземній валюті; акції підприємства з високим рівнем матеріалізації капіталу).

В процесі формування політики управління оборотним капіталом підприємства важливе значення має встановлення та аналіз взаємозв'язків і співвідношень між обсягом оборотних активів, з однієї сторони, та показниками і структурою поточних пасивів - з другої. Це є необхідним оскільки аналіз таких взаємозв'язків дозволить визначити відповідні джерела фінансування оборотних активів і сприятиме фінансовій стійкості та ліквідності суб'єкта господарювання [1,13,22].

Отже, процес формування фінансової політики щодо управління оборотним капіталом має передбачати не тільки визначення обсягів оборотних активів, а також і встановлення джерел їх фінансування.

Варто відзначити, що важливим початковим етапом для фінансового планування та прогнозування фінансових потреб підприємства, а також ефективною інформативною базою для визначення майбутніх дій по формуванню і використанню фінансових ресурсів, являється управлінський

внутрішній аналіз оборотного капіталу. Такий аналіз сприятиме визначенню найбільш вигідних варіантів між прогнозованими змінними витратами на одиницю продукції, постійними витратами, обсягами реалізації продукції та її ціною. На основі даних управлінського аналізу можна визначити політику управління окремим елементом оборотного капіталу підприємства, виявити резерви і визначити необхідні обсяги фінансових ресурсів. Весь процес управління оборотним капіталом підприємства на основі даних управлінського аналізу може бути описів єдиною моделлю (рис. 3.3).

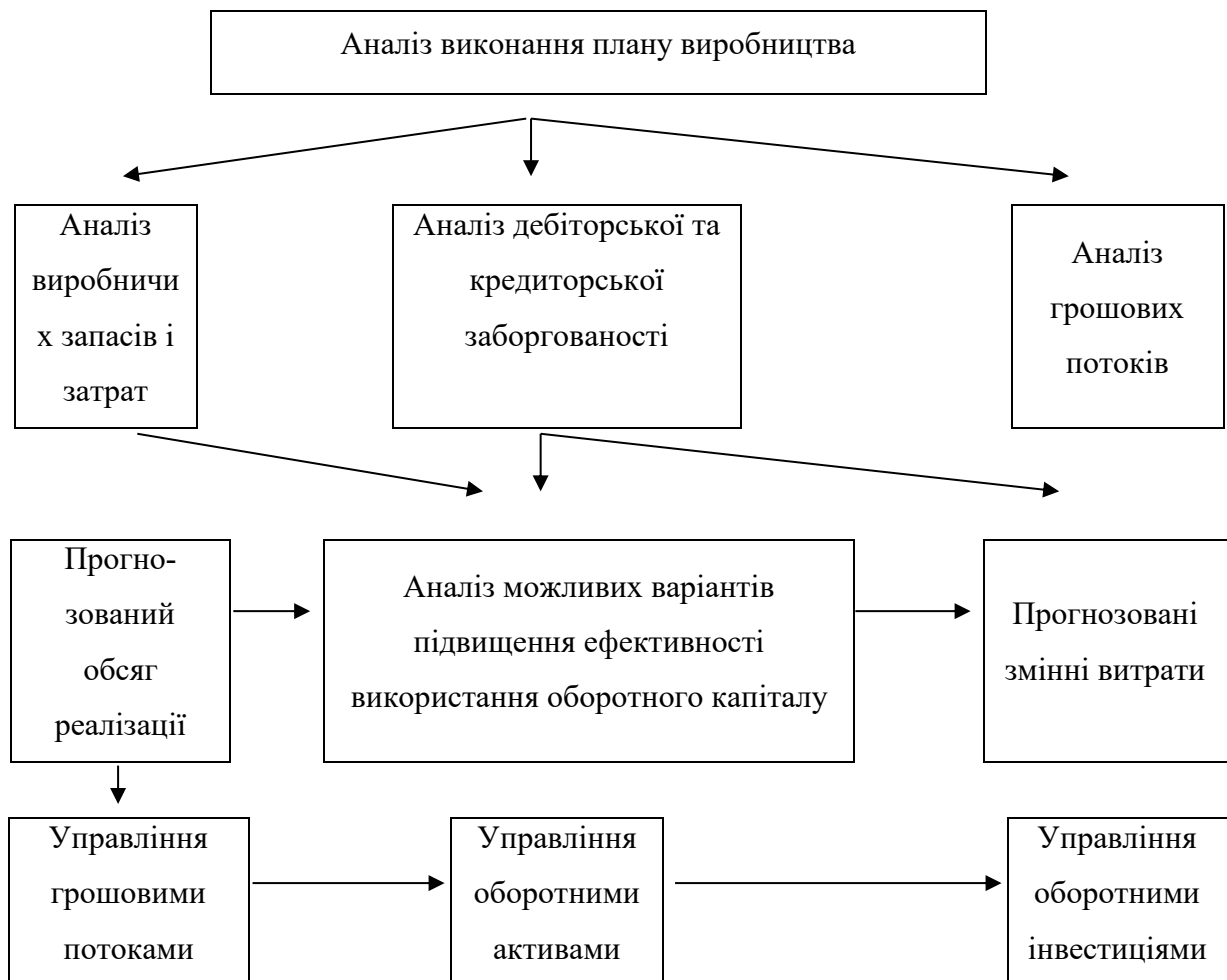

Рис. 3.3 Модель управління оборотним капіталом підприємства

Пошук шляхів поліпшення фінансових результатів підвищення діяльності підприємства ґрунтується на інформації щодо використання оборотних коштів підприємством, серед якої важливою є :

- динаміка обсягу та складу оборотних коштів підприємства протягом досліджуваного періоду;
- оборотність окремих видів оборотних активів та її відповідність середній тривалості окремих стадій виробничо-комерційного циклу;
- рентабельність оборотних активів;
- рівень ліквідності оборотних активів та його динаміка;
- рівень втрат окремих видів оборотних активів у процесі їх використання;
- структура джерел фінансування оборотних активів.

Для підвищення ефективності фінансової діяльності ТДВ «Бриг» за рахунок поліпшення використання обігових коштів необхідно здійснити такі заходи :

- переглянути використання різних структурних елементів матеріальних ресурсів з метою виявлення та реалізації непотрібних запасів;
- дослідити можливості впровадження удосконалених або нових технологій виробництва конкурентоспроможної продукції;
- моніторинг платіжної дисципліни та її виконання;
- налагодження роботи щодо пошуку шляхів скорочення виробничих запасів товарно-матеріальних цінностей;
- прискорення оборотності оборотних коштів, зокрема за рахунок реалізації невикористовуваних у виробничо-господарській діяльності товарно-матеріальних цінностей.

Для підвищення ефективності використання обігових коштів доцільним буде використання нових технологій виробництва продукції, що дозволить більшу частину обігових коштів переносити на собівартість виготовленої продукції, коли різниця між коштами від реалізації продукції і авансованими коштами буде більшою, а отже і дохід буде зростати. Не менш важливим є те, що підприємству потрібно збільшувати не стільки ціни на виготовлену продукцію, а як шукати інші резерви підвищення оборотності його оборотних коштів [3].

Як відомо, поліпшення використання оборотних коштів підприємства вивільняє їх, яке може бути абсолютним і відносним. Абсолютне вивільнення оборотних коштів – це пряме скорочення потреби в оборотних коштах проти попереднього періоду за одночасно збільшення обсягу виробництва (реалізації). Відносне вивільнення оборотних коштів відбувається унаслідок поліпшення їх використання, коли підприємство з тією самою величиною оборотних коштів або з незначним їх зростанням у плановому році підвищує обсяг виробництва продукції. За нинішніх умов господарювання внаслідок підвищення рівня інфляції найбільш реальним являється спрямування на відносне вивільнення оборотних коштів.

Враховуючи різні особливості використання окремих видів оборотних активів, необхідно диференціювати управлінську роботу за трьома основними групами оборотних активів:

- 1) запаси товарно-матеріальних цінностей;
- 2) дебіторська заборгованість;
- 3) грошові активи, до яких прирівнюють й короткострокові фінансові вкладення як форму тимчасового використання вільного залишку грошових активів.

Слід відзначити, що в процесі нормального кругообігу оборотних коштів досягається вивільнення оборотних коштів від скорочення часу виробництва, які в майбутньому можуть бути використані для капітальних інвестицій. В цьому напрямі підприємству необхідно використовувати чинники прискорення оборотності оборотних коштів, серед яких :

- зменшення обсягів незавершеного виробництва;
- удосконалення системи матеріально-технічного забезпечення з метою оптимізації виробничих запасів;
- прискорення реалізації готової продукції, поліпшення маркетингової діяльності;
- зменшення обсягів дебіторської заборгованості.

Як показав аналіз діяльності підприємства, проведений у другому розділі випускної роботи, що значну вагу займає дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги. За 2023 рік дебіторська заборгованість становила 736,4 тис.грн., що майже у 3 рази вище попереднього періоду, що підкреслює актуальність вищезазначених заходів.

Проведемо обґрунтування доцільності запропонованих заходів за допомогою наступних розрахунків:

1) Визначаємо суму оборотних коштів на плановий рік

а) за швидкістю обороту відповідно до звітнього року потрібно було б:
 $2849,1 / 1,7 = 4843,5$ тис.грн.

б) враховуючи прискорення оборотності до 2,2 обертів: $2849,1 / 2,2 = 6268,0$ тис.грн

2) Розраховуємо розмір вивільнених оборотних коштів в результаті прискорення їх оборотності: $4843,5 - 6268,0 = 1424,5$ тис.грн

3) Визначаємо кількість продукції, що може бути додатково отримана за рахунок вивільнення оборотних коштів: у плановому році кожна гривня оборотних коштів має обслужити 2,2 гривні реалізованої продукції, а вся сума вивільнених оборотних коштів забезпечить додатковий випуск продукції на $1424,5 \times 2,2 = 3133,9$ тис.грн.

Таким чином, перед фінансовими службами ТДВ «Бриг» необхідно актуалізувати низку завдань щодо удосконалення системи управління дебіторською заборгованістю, основними з яких мають бути :

- здійснення розрахунків підприємства з контрагентами з урахуванням диференціації по відношенню до покупців продукції;

- виявлення фінансових можливостей надання суб'єктам господарювання комерційного кредиту, застосування якого потребує наявності у підприємства достатніх резервів ліквідних активів для забезпечення платоспроможності у разі несвоєчасного виконання ними прийнятих на себе зобов'язань;

- оцінювання складу та майбутніх дебіторів з товарних операцій, що уможливить вчасне надходження платежів;
- визначення величини фінансових втрат від відволікання оборотних активів та можливість їх компенсації, що передбачає використання методів збільшення та дисконтування теперішньої або майбутньої вартості боргу;
- формування умов забезпечення стягнення дебіторської заборгованості;
- використання дієвої системи штрафних санкцій за невиконання зобов'язань;
- удосконалення процедури стягнення дебіторської заборгованості.

Слід відзначити, що проблема управління товарною дебіторською заборгованістю набула актуальності в сучасних умовах господарювання, коли поширилися проблеми несвоєчасних платежів, повернення боргів у неповному обсязі, виникнення сумнівних боргів, тощо. Тому ефективне управління дебіторською заборгованістю за товари, яке має бути спрямоване на оптимізацію загального її розміру, забезпечення своєчасної інкасації боргу, являється важливим важелем зміцнення фінансового стану, поліпшення фінансових результатів діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ

Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів виробництва на ТДВ «Бриг»

Відповідно до статті 13 Закону України «Про охорону праці» роботодавець зобов'язаний створити на робочому місці в кожному структурному підрозділі відповідно до нормативно-правових актів, а також забезпечити додержання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці.

З цією метою адміністрація ТДВ «Бриг» забезпечує функціонування системи управління охороною праці.

Управління охороною праці – це підготовка, прийняття та реалізація правових, організаційних, науково – технічних, санітарно гігієнічних, соціально-економічних і лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на зберігання життя та працездатності людини в процесі трудової діяльності.

Об'єктом управління охороною праці є діяльність функціональних служб та структурних підрозділів підприємства щодо забезпечення безпечних та здорових умов праці на робочих місцях, виробничих дільницях, в цехах та на підприємстві в цілому.

Основні виробничі процеси, починаючи від отримання замовлення та організації виробництва, вимагають цілеспрямованої систематичної розробки технологічних процесів на виробництві.

Для ефективної діяльності підприємства необхідно цілеспрямоване визначення повноважень і системна організація охорони праці.

Особливості організації охорони праці на підприємстві відіграють важливу роль. Простої та зниження ефективності праці, викликані аваріями, нещасними випадками на виробництві, професійними захворюваннями стають причиною високих додаткових витрат для підприємства, негативно

впливають на безпеку виробництва, якість продукції та відношення до роботи працюючих. Крім того, ці явища в значній мірі негативно впливають на безпеку виробництва, якість продукції та відношення до роботи працюючих.

Одним із важливих факторів, що впливають на безпеку сучасного підприємства є технологія і організація виробництва. Тому вибір методу виробництва, розробка схеми технологічного процесу і апаратного його оформлення, розміщення обладнання, впровадження засобів механізації і автоматизації, організацію робочих місць здійснюють з врахуванням забезпечення всіх умов для продуктивної праці і виключення різного виду можливих шкідливих впливів на здоров'я обслуговуючого персоналу.

На підприємстві ТДВ «Бриг» передбаченні заходи безпеки до технологій праці:

- усунення безпосереднього контакту працюючих з вихідними матеріалами, напівфабрикатами, готовою продукцією і відходами виробництва, що виявляють шкідливу дію;
- заміну технологічних процесів і операцій, пов'язаних із виникненням небезпечних і шкідливих виробничих факторів, процесами і операціями, при яких зазначені фактори відсутні чи мають меншу інтенсивність;
- комплексну механізацію і автоматизацію;
- застосування засобів комплексного захисту працюючих;
- раціональну організацію праці і відпочинку з метою профілактики монотонності і гіподинамії, а також обмеження важкості праці;
- своєчасне отримання інформації про виникнення небезпечних і шкідливих виробничих факторів на окремих технологічних операціях;
- видалення і знезараження відходів виробництва, які є джерелами небезпечних і шкідливих виробничих факторів.

На підприємстві під час виробничих процесів на працівників підприємства наносить шкоду і виникаючий шум. Контроль рівнів шуму на

робочих місцях повинен проводитись не рідше одного разу на рік. З метою своєчасного виявлення і усунення всіх дефектів , які можуть викликати підвищення шуму , необхідно оглядати машини і агрегати відповідно до плану періодичного ремонту.

Для зменшення шумів необхідно впроваджувати організаційно – технічні заходи, серед яких:

- контроль за спрацьованістю обладнання , особливо підшипників , шестерень, та інших з'єднаних деталей;
- зменшування амплітуди коливань;
- заміна металевих деталей на деталі з інших матеріалів , що мають більший акустичний опір;
- перевірка стану кріплення окремих вузлів один з одним і всього обладнання до фундаменту, підлоги та інших будівельних конструкцій;
- установа глушників аеродинамічних шумів , які створюють вентилятори компресори та інше устаткування.

Деякі виробничі процеси пов'язані з вібрацією. Джерелом вібрації на підприємстві є пневматичні та електричні інструменти ударної або обертальної дії; обладнання, яке встановлено без достатньої амортизації та віброізоляції. Вібрації понад 200 Гц перевантажують нервову систему робітника та потребують підвищеного психічного напруження.

Параметри вібрації машин визначені за даними технічної документації для нових машин, а для машин, які вже експлуатуються – за даними фактичного, що виконується не рідше одного разу на рік. У випадку заміни технології або обладнання , що впливають на вибір і установа режиму праці, також проводять роботу з визначення параметрів вібрації.

ТДВ «Бриг» для захисту від дії небезпечних факторів застосовує колективні та індивідуальні засоби захисту. Підприємство використовує декілька груп колективних засобів захисту: огорожувальні пристрої,

запобіжні, сигналізаційні пристрої відключення системи попередження і системи дистанційного управління технологічними процесами.

а) огорожувальні пристрої постійно закривають доступ до небезпечних зон і знімаються лише на час огляду, змащування і ремонту робочих механізмів. Такими огороженнями є корпуси обладнання, суцільні кожухи, бар'єри, незнімні огороження передач тощо. Знімні огороження ставлять на обладнання в місцях, які вимагають періодичного доступу до небезпечних зон для допоміжних операцій. Блокувальні пристрої, що використовують в знімних огороженнях, бувають механічні, електричні, фотоелектричні, електромеханічні і тд. Переносні огороження небезпечних зон встановлюються на час проведення ремонтно-будівельних робіт;

б) запобіжні пристрої служать для попередження аварій і поломок окремих частин обладнання. При порушенні встановлених параметрів запобіжні пристрої спрацьовують автоматично, відключаючи відповідне обладнання чи його вузол. Запобіжні пристрої, надзвичайно різноманітні за призначенням і конструктивним улаштуванням, встановлюються майже на всіх видах обладнання. Так, на вантажопідйомних пристроях встановлюються обмежувачі висоти підйому (кінцеві вимикачі), на центрифугах – обмежувачі швидкості, на верстатах – пристрої, попереджуючі перевантаження (самовідновлюючи запобіжники, зрізуючі штифти і шпильки, фрикційні муфти і т.п.);

в) сигналізаційні пристрої призначені для інформації персоналу про роботу обладнання і виникаючі при цьому небезпечні і шкідливі виробничі фактори. До попереджувальної сигналізації відносяться також написи, що вивішуються на обладнання: "Не включати – працюють люди!";

г) системи дистанційного управління дозволяють усунути дію на організм людини теплових випромінювань, запиленості, вібрації, шуму та інших шкідливих і небезпечних факторів. Дистанційне управління застосовується на підприємствах по зберігання і переробці зерна, хлібопекарних, кондитерських, пивоварних та ін.

Для надійної їх експлуатації необхідно своєчасно проводити огляди, випробування та профілактичні ремонти. Конструкція посудин мають можливість внутрішнього огляду, легкого очищення та ремонту. Зварні шви повинні бути тільки стиковими і доступними для контролю при виготовленні, монтажу і експлуатації посудини. Матеріали, з яких виготовлена посудина, відповідають призначенню та мають сертифікат якості.

Стаціонарні посудини оснащуються відповідними контрольно-вимірними приладами, запобіжними пристроями, засобами автоматизації, показниками рівня рідини, запірною або запірно-регулювальною арматурою. Для попередження підвищення тиску у посудині вище критичного використовуються запобіжні клапани або розривні запобіжні мембрани.

Здійснюючи свою діяльність, ТДВ «Бриг» використовує у технологічних процесах для транспортування сировини і інших вантажів стаціонарні і пересувні транспортери різних типів і конструкцій. Для запобігання травмуванню людей, рухомі частини транспортерів (приводні та натяжні пристрої, вимикаючи барабани, опорні та підтримуючі стрічку ролики, ремінні й інші рухомі елементи передач, шків, муфти, кінці валів і тому подібне) в зонах робочих місць, до яких можливий доступ обслуговуючого персоналу і осіб, що працюють поблизу і можуть опинитися біля конвеєра, повинні бути огорожені металевими кожухами або сіткою. Перед пуском транспортера в роботу необхідно провести його зовнішній огляд, перевірити кріплення всіх частин, наявність заземлення, справність електрообладнання. Провести пробний холостий запуск без завантаження. Перевірити чи спрацьовують кінцеві вимикачі. Впевнившись, що транспортер працює справно, можна приступити до його експлуатації.

Рівень безпеки виробничого обладнання на ТДВ «Бриг» забезпечується організаційно – технічними заходами, проведенням атестації робочих місць

, контролем за станом і експлуатацією обладнання , приведенням його у відповідність до вимог системи стандартів безпеки праці та вимог правил охорони праці , а також своєчасного проведення планово — попереджувальних ремонтів , випробувань та ін.

Методи аналізу виробничого травматизму і профзахворюваності та заходи покращення умов праці і виробничої санітарії

Розслідування та облік нещасних випадків, профзахворювань і аварій у ТДВ «Бриг» організовує роботодавець відповідно до положення про порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, профзахворювань та аварій на виробництві, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 21 серпня 2001 року №1094. Власник підприємства зобов'язаний інформувати працівників про стан охорони праці, причин нещасних випадків і професійних захворювань та про заходи, яких вжито для їх усунення та для забезпечення умов праці на рівні нормативних вимог.

З метою аналізу причин виробничого травматизму застосовують такі методи: статистичний(груповий), топографічний, монографічний, економічний, експертний. Статистичний метод базується на аналізі статистичного матеріалу травматизму, який накопичений на підприємстві за декілька років. Він дозволяє всі нещасні випадки і причини травматизму групувати по статі, віку, професії, стажу роботи потерпілих, часу, місцю, типу нещасних випадків, характеру отриманих травм, виду обладнання. Цей метод дозволяє встановити найбільш поширені види травм по окремим підприємствам, визначити причини, які спричиняють найбільшу кількість нещасних випадків, виявити небезпечні місця, розробити і провести необхідні організаційно-технічні заходи.

Монографічний метод полягає в детальному обстеженні всього комплексу умов праці, технологічного процесу, обладнання робочого місця, прийомів праці, санітарно-гігієнічних умов, засобів колективного та

індивідуального захисту. За цим методом поглиблено розглядають всі обставини нещасного випадку, якщо необхідно, то виконують відповідні дослідження та випробування.

Топографічний метод ґрунтується на тому, що на плані цеху (підприємства) відмічають місця, де сталися нещасні випадки. Це дозволяє наочно бачити місця з підвищеною небезпекою, які вимагають ретельного обстеження та профілактичних заходів. Повторення нещасних випадків в певних місцях свідчить про незадовільний стан охорони праці на даних об'єктах.

Метод експертних оцінок базується на експертних висновках умов праці, на виявленні відповідності технологічного обладнання, пристосувань, інструментів, технологічних процесів вимогам стандартів та ергономічним вимогам, що ставляться до машин та механізмів, обладнання, інструментів, пультів управління.

В процесі аналізу виробничого травматизму та профзахворюваності можна виявити причини і визначити закономірність їх виникнення. Причини виробничого травматизму поділяються на :

- організаційні (відсутність або неякісне проведення інструктажу і навчання, відсутність контролю, порушення вимог інструкцій, правил, норм, стандартів, законодавства, невиконання заходів з охорони праці, несвоєчасний ремонт або заміна несправного і застарілого обладнання, невідповідність до норм санітарно-гігієнічних чинників (освітлення, мікроклімат, стан повітряного середовища тощо);

- технічні (відповідність до вимог безпеки праці або несправність виробничого обладнання, інструменту і засобів захисту, конструктивні недоліки обладнання);

- психофізіологічні (помилкові дії внаслідок втоми людини через надмірну важкість у роботі, монотонність праці, хворобливий стан, необережність).

Виробнича санітарія – це комплекс заходів, спрямованих на оздоровлення умов праці робітників, усуненню негативних діючих на здоров'я шкідливих факторів і попередження професійних захворювань, що сприяє підвищенню продуктивності праці і якості продукції.

У профілактиці професійних захворювань важливу роль відіграють попередні та періодичні огляди. Попередні медичні огляди при прийнятті на роботу проводять з метою установлення фізичної і психофізичної придатності осіб до роботи за конкретно визначеною професією, спеціальністю, посадою, для запобігання захворювання, нещасним випадкам, виявлення захворювань (інфекційних та інших), які становлять загрозу зараження працівників, а також продукції, що випускається. Періодичні медичні огляди проводяться для осіб, які зайняті на важких роботах, роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці. Вони забезпечують динамічний нагляд за станом здоров'я працівників, виявлення ранніх ознак впливу виробничих умов і шкідливості на організм, а також захворювань, які не дають змоги продовжувати роботу за даною професією, запобігання нещасним випадкам, поширенню інфекційних і паразитарних захворювань.

Правильно виконане раціональне освітлення підприємства має важливе значення для виконання всіх видів робіт. Недостатня освітленість або її надмірна кількість знижує рівень збудженості центральної нервової системи і, природно, активність усіх життєвих процесів.

Стан освітлення виробничо – господарських приміщень відіграє важливу роль і для попередження виробничих травм. Організація раціонального освітлення робочих місць одне з головних питань охорони праці. При невідповідному освітленні різко знижується продуктивність праці, підвищується потенційна небезпека помилкових дій та нещасних випадків: до 5% травм можна пояснити поганим освітленням, а в 20% випадків воно було причиною її виникнення.

Рациональне освітлення є важливим фактором загальної культури виробництва. Неможливо забезпечити чистоту та порядок у приміщенні, в якому напівтемрява, світильники брудні або в занедбаному стані. Стан освітлення виробничих приміщень відіграє важливу роль і для попередження виробничих травм.

Також виявлено на підприємстві серед 321 одиниці обладнання 27 одиниці обладнання, яке не відповідає вимогам техніки безпеки і санітарним нормам.

Відповідно до оперативного плану покращення умов праці на підприємстві, виявлено, що в 2023 р. всі заходи цієї сфери були виконані.

Проведемо оцінку поточного стану охорони праці у виробничих приміщеннях підприємства за допомогою узагальненого коефіцієнта рівня охорони праці:

$$K_{op} = (0,02 + 0,85 + 1) : 2 = 0,94$$

Отже, отримане значення, яке є меншим 1, свідчить про задовільний рівень охорони праці у ТДВ «Бриг».

Забезпечення пожежної безпеки – невід’ємна частина державної діяльності щодо охорони життя та здоров’я людей, національного багатства та навколишнього середовища. Відповідно до статті 4 Закону України “Про пожежну безпеку” державні органи виконавчої влади та органи самоврядування усіх рівнів в межах своєї компетенції організовують розроблення та впровадження у відповідних галузях і регіонах організаційних і науково-технічних заходів щодо запобігання пожежам та їх гасіння, забезпечення пожежної безпеки населених пунктів і об’єктів.

Система протипожежного захисту – це сукупність організаційних заходів, а також технічних засобів, спрямованих на запобігання впливу на людей небезпечних факторів пожежі та обмеження матеріальних збитків від неї. Попередження розповсюдження пожеж, в основному визначається безпекою будівлі та споруд і забезпечується:

- правильним вибором необхідного ступеня вогнестійкості будівельних конструкцій;
- правильними об'ємно-планувальними рішеннями будівель та споруд;
- розташування приміщень та виробництв з урахуванням вимог пожежної безпеки;
- встановленням протипожежних перешкод в будівлях, системах вентиляції, паливних та кабельних комунікаціях;
- обмеженням витікання та розтікання горючих рідин при пожежі;
- улаштуванням проти димного захисту; проектуванням шляхів евакуації;
- заходами щодо успішного розгортання тактичних дій по гасінню пожежі.

Власники підприємств, установ та організацій, а також орендарі зобов'язані розробляти комплексні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки; відповідно до нормативних актів з пожежної безпеки розробляти і затверджувати положення, інструкції, інші нормативні акти, що діють в межах підприємства, здійснювати постійний контроль за їх додержанням; забезпечувати додержання протипожежних вимог приписів і постанов органів державного пожежного нагляду; організовувати навчання працівників правилам пожежної безпеки та пропаганду заходів щодо їх забезпечення; тощо.

Пожежна небезпека виникає на підприємстві при порушенні правил і норм монтажу та експлуатації пожежних установок.

Найбільша кількість пожеж в електроустановках на підприємствах виникає в результаті коротких замикань, струмових перенавантажень, перегріву контактів із великими перехідними опорами.

ВИСНОВКИ

В результаті виконання випускної кваліфікаційної роботи можна зробити наступні висновки.

В першому розділі роботи проведено дослідження теоретичних і методичних аспектів фінансової діяльності підприємства та аналізу її результатів.

Фінансова діяльність підприємства відображає систему використання різних форм і методів для фінансового забезпечення його функціонування та досягнення ними поставлених цілей функціонування. Фінансові результати діяльності підприємства характеризують ефективність господарювання відповідно до усіх напрямів його функціонування та становлять основу економічного розвитку і зміцнення його фінансових відносин з партнерами.

Основними інформаційними джерелами для аналізу та оцінювання результатів фінансової діяльності підприємства є: показники фінансової звітності підприємства; показники статистичної звітності підприємства; дані поточного бухгалтерського обліку. Основними методами аналізу вважається горизонтальний, вертикальний, трендовий, коефіцієнтний і факторний

При аналізі фінансових результатів діяльності підприємства необхідно їх розглядати як частину загальної системи господарювання, що пов'язана із прийняттям рішень щодо забезпечення необхідного їх розміру на для досягнення цілей функціонування.

В другому розділі випускної роботи проведено аналіз фінансових результатів діяльності досліджуваного підприємства ТДВ «Бриг». Основними видами діяльності якого є випуск технологічного обладнання для переробки сільськогосподарської продукції. Проте, повномасштабна війна, розпочата РФ проти України, завадила підприємству успішно здійснювати свою діяльність, виконувати свої зобов'язання перед персоналом і державою, приносити користь для соціально-економічного розвитку регіону.

Дослідження фінансово-економічних показників діяльності підприємства за останні роки свідчить про їх погіршення, за більшістю індикаторів відмічається негативна динаміка. Причиною негативних наслідків діяльності товариства є повномасштабна війна росії проти нашої держави, зменшення обсягів замовлень на продукцію, значні витрати на виготовлення і реалізацію продукції. зниження купівельної спроможності потенційних клієнтів.

За результатами фінансової звітності на ТДВ «Бриг» оборотні активи станом на кінець звітного 2023 року становлять 2849,1 тис. грн, на кінець попереднього року вартість оборотних активів становила 5818,9 тис. грн. Отже, оборотні активи підприємства зменшилися на 2969,8 тис. Грн або на 51,0% що свідчить про згортання господарської діяльності ТДВ «Бриг» за досліджуваний період.

Як показав аналіз, у 2023 році порівняно з попереднім періодом, чистий дохід від реалізації продукції зменшився на 1113,3 тис.грн, а інші операційні доходи зросли майже у 2 рази, хоча їх питома вага займає всього-навсього 0,3% у загальній величині доходів ТДВ «Бриг». Таким чином, у сукупності доходи підприємства зменшилися всього на 7,4% або на 1090,1 тис.грн., що негативно вплинуло на показники кінцевого фінансового результату.

ТДВ « Бриг» протягом останніх трьох років має негативний фінансовий результат своєї діяльності. За 2022 рік збиток підприємства становив 3187,1 тис.грн., за 2023 рік його величина зменшилися на 1672,7 тис.грн. Проте, підприємство ще не змогло одержати позитивний фінансовий результат своєї фінансово-економічної діяльності.

В третьому розділі випускної роботи визначені і обґрунтовані напрями поліпшення фінансових результатів діяльності ТДВ «Бриг». Такими напрями відзначено дослідження резервів та умов максимізації прибутку та рентабельності підприємства формування стратегії управління прибутком і рентабельністю підприємства, удосконалення політики управління оборотними активами.

Забезпечення прибуткової та рентабельної діяльності ТДВ «Бриг» може бути досягнута за певних умов і методів, які пропонується розглядати на двома напрямками: кількісний вектор та якісний вектор впливу. Виявлення і впровадження заходів підвищення прибутковості підприємства має відбуватися в установленому порядку та включати: організаційні, техніко-технологічні заходи, економічні важелі та стимули.

Важливим напрямом покращення фінансових результатів діяльності підприємства визначено формування стратегії управління його прибутком і рентабельності. Вона розуміється як сукупність взаємопов'язаних і взаємозалежних елементів, що мають цілі, завдання, функції, форми, методи, інструменти, важелі, пов'язані з формуванням і використанням прибутку для досягнення його тактичних цілей та стратегічних цілей шляхом застосування методів і прийомів прогнозування, планування та контролю витрат і доходів.

Також обґрунтовано необхідність удосконалення політики управління оборотними активами підприємства, як одної з важливих передумов задовільних результатів фінансової діяльності підприємства та запобігання його банкрутства. Зокрема, прискорення оборотності оборотних коштів актуалізується тим, значну вагу займає дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги та яка за 2023 рік становила 736,4 тис.грн., що майже у 3 рази вище попереднього періоду. Політика управління оборотними активами підприємства повинна бути направлена на мінімізацію ризику їх втрат, особливо в умовах інфляційних факторів та спричинених розгорнутою рф війною на території нашої держави.

Отже, важливою ланкою у діяльності підприємства є аналіз його фінансових результатів, виявлення та вимірювання впливу факторів на показники прибутковості підприємства, пошук резервів зростання прибутку і рентабельності підприємства, обґрунтування і розробка заходів щодо використання виявлених резервів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аніловська Г. Я., Висоцька І. Б. Фінанси підприємств Львів: ЛьвДУВС. 2018. 440 с.
2. Біла О.Г. Фінанси підприємств: навч. посібник / О.Г. Біла. Львів: Магнолія, 2009. 383 с.;
3. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
4. Болтянська Л.О. Економіка підприємства : навч. посібник: Херсон : Олді-плюс, 2015. 668 с.;
5. Буряковський В. В. Кармазин В.Я., Каламбет С.В. Фінанси підприємств : навч. Посібник. Дніпропетровськ : Пороги, 2016. 246 с.;
6. Васильчук І.П., Ізмайлова Н.В., Зайцева А.С. Тенденції та чинники фінансової діяльності суб'єктів підприємництва в Україні. *Ефективна економіка*. 2022. №4. С.57-62
7. Войтов І.М., Луговський Р.В. Управління фінансовими результатами підприємства . *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2014. № 46 . С. 267-271;
8. Гаватюк Л. С. Шляхи підвищення рівня прибутковості вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання .*Економіка та суспільство*. 2017. № 9. С. 363-367;
9. Гнатенко Є. П. Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського*. Серія: Економічні науки. 2015. № 1. С. 38-42;
10. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. 256 с.;
11. Гуменюк В.С.Методика оцінювання прибутковості підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. №12. С.251-254;

12. Економічна енциклопедія Т. 3. «П» (поручництво) – Я (японський центр продуктивності) / Редкол.: Б.Д. Гаврилишин, С.В. Мочерний (відп. ред.), О.А. Устенко (заст. відп. ред.) та ін. – К. – Тернопіль : ВЦ «Акад.» ТАНГУ, 2002. 952 с.;
13. Єпіфанова І.Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум . Вінниця : ВНТУ, 2017. 143 с.;
14. Жигалкевич Ж. М. Система управління прибутком як умова ефективного функціонування підприємства . *Економіка і суспільство*.2016. Вип. №4. С. 145-148;
15. Загородній А.Г. Фінансовий словник. – 4-те вид., випр. та доп. / Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. – К. : Т-во «Знання», КОО; Л.: Вид-во Львів. банк. ін.-ту НБУ, 2002. 566 с.;
16. Зінченко О.А. Показники і критерії якості прибутку підприємства на етапі його використання . *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 7 (97). С. 106-111;
17. Костюк О. М. Економічний аналіз фінансових результатів підприємства. Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Електронне видання. Режим доступу: <http://library.if.ua/books/89.html>
18. Кучерява А.С. Прибутковість підприємства та шляхи її підвищення. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. 2015. Вип. 40 . С. 38-44;
19. Мазур Н. Фінансові результати підприємств України: особливості бухгалтерського забезпечення їх формування та управління. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, 2023. (8). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-8-09-01>
20. Лойко В.В. , Несенюк Е.С. Шляхи збільшення обсягу прибутку та підвищення дієвості управління прибутком промислового підприємства в сучасних умовах господарювання. *Международный научный журнал*. 2015. № 7. С. 68-71;

21. Мелень О.В. Актуальні питання прибутковості підприємства та шляхи її збільшення . *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія «Технічний прогрес та ефективність виробництва». 2015. № 25. С. 123-126;
22. Мец. В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посіб. К.: Вища шк., 2003. 278 с.;
23. Мінфін України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/prodprice/>
24. [Міщук Є. В.](#) Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості: проблемні аспекти . *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 2. С. 54-57;
25. Москаленко В. П., Пластун О.Л. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства як основа для діагностики його банкрутства. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 6. С. 181-191;
26. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 . Офіційний вісник України. 2013. № 19. 97 с.;
27. Нікольчук Ю., Небжицький Б., Савчук О. Фінансова стійкість як індикатор ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023, № 1 С.220-225.
28. Николишин С. Є. Прибуток підприємства та особливості управління ним. *Young Scientist*. 2017. Вип. №2. С. 299-303;
29. Основи економічних знань: навч. посіб. / А.С.Гальчинський, П.С. Єщенко, Ю.І. Палкін. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Вища школа, 2002. – 543 с.;
30. Осовська Г.В. Економічний словник / Г.В. Осовська, О.О. Юшкевич, Й.С. Завадський. – К. : Кондор, 2007. 358 с.;
31. Партин Г.О., Загородній А.Г. Фінанси підприємств: Навч. посібник. – Львів: ЛБІ НБУ, 2003. 265 с.;

32. Перспективи розвитку господарсько-фінансової діяльності підприємств в Україні: теорія, методика, практика : колективна монографія / Кол. авторів. Полтава: ПП “Астроя”, 2023. 133 с.

33. Полятикiна Л.І., Новикова С.В. Облік і аналіз фінансових результатів господарської діяльності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 20, частина 2 . 2018. С.170-173

34. Приймак С. В., Волкова О. А. Діагностика фінансової стійкості підприємств в умовах посилення глобальної конкуренції. *Економіка та суспільство*. 2021. № 30. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/662>

35. Проскуріна Н.М., Гнідкова А.В. Аналіз фінансового стану та фінансових результатів як інструмент оцінки ефективності діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск 43. С.225-231

36. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз Навч. посіб.: – Київ «Кондор», 2005. 196 с.;

37. Школьник І. О., Боярко І. М., Дейнека О. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 368 с.

38. Юрій Е. О., Руснак Т. В. Шляхи покращення фінансового стану підприємства в сучасних умовах. *Економіка і суспільство*. 2018. № 16. С. 560–565.